

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри
д.е.н., професор
_____ Володимир ЗАЙЧЕНКО
« ____ » _____ 20 ____ р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

на тему:

**«Оптимізація процесів управління конкурентоспроможністю продукції на
малих агропідприємствах (на прикладі ФГ «Шанс», с. Іванівка,
Новоукраїнський район, Кіровоградська область)»**

**«Optimization of product competitiveness management processes at small
agricultural enterprises»**

Виконав здобувач вищої освіти
2м курсу, групи ЕА-23м-1,4
ОПП «Економіка агробізнесу та
агротрейдинг»
спеціальності 051 «Економіка»
_____ Ванярха В.В.
« ____ » _____ 20 ____ р.

Керівник роботи: к.пед.н., доцент
_____ Надія КОВАЛЕНКО
« ____ » _____ 20 ____ р.

Рецензент: к.е.н., доцент
_____ Ольга Кіріченко

м. Кропивницький

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Центральноукраїнський національний технічний університет

Факультет Економічний

Кафедра економіки, підприємництва та готельно-ресторанної справи

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Галузь знань Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма Економіка агробізнесу та агротрейдинг

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки,
підприємництва та
готельно-ресторанної справи

(*nidnuc*)

(наук. ступінь, вч. звання, ім'я та прізвище)

«_____» _____ 202__ p.

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗА ДРУГИМ
(МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ
ОСВІТИ**

Ванярха Віталій Володимирович

(прізвище, ім'я та по-батькові)

1. Тема роботи «Оптимізація процесів управління конкурентоспроможністю продукції на малих агропідприємствах (на прикладі ФГ «Шанс», с. Іванівка, Новоукраїнський район, Кіровоградська область)».
2. Керівник роботи: Коваленко Надія Олегівна, к.пед.н., доцент.
3. Строк подання роботи до захисту.
4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи. Мета дослідження полягає в аналізі та визначенні шляхів підвищення управління конкурентоспроможністю продукції на малих агропідприємствах, зокрема на прикладі ФГ «Шанс». Завдання: визначити сутність та концепції управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу; дослідити методи управління витратами виробництва та собівартістю продукції аграрного сектору; розглянути роль ефективного управління діяльністю підприємства у підвищенні конкурентоспроможності продукції; визначити загальну характеристику господарської діяльності ФГ «Шанс»; провести аналіз економічної ефективності.

фінансового стану та рентабельності підприємства; надати пропозиції щодо оптимізації управління конкурентоспроможністю продукції; удосконалити матеріально-технічне забезпечення виробничих процесів; вивчити чинники підвищення ефективності використання виробничих ресурсів.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Ознайомлення з літературними джерелами		
2.	Написання вступу та першого розділу «Теоретичні основи управління конкурентоспроможністю продукції підприємства»		
3.	Написання другого розділу «Аналіз управління конкурентоспроможністю продукції на прикладі ФГ «Шанс»		
4.	Написання третього розділу «Напрями удосконалення управління конкурентоспроможністю продукції ФГ «Шанс»		
5.	Оформлення кваліфікаційної роботи		
6.	Перевірка кваліфікаційної роботи на унікальність та виявлення академічного плагіату		
7.	Підготовка ілюстративного матеріалу, отримання відгуку наукового керівника, зовнішньої рецензії, підготовка до захисту		

Дата видачі завдання

«___» _____ 202__ р.

Керівник роботи _____ Коваленко Н.О.
(підпис)

Завдання прийняте до виконання

«___» _____ 202__ р.

Здобувач _____ Ванярха В.В.
(підпис)

АНОТАЦІЯ

Ванярха В.В. Оптимізація процесів управління конкурентоспроможністю продукції на малих агропідприємствах (на прикладі ФГ «Шанс», с. Іванівка, Новоукраїнський район, Кіровоградська область): Кваліфікаційна робота за другим (магістерським) рівнем вищої освіти за ОПП «Економіка агробізнесу та агротрейдинг» зі спеціальності 051 «Економіка» / Центральноукраїнський національний технічний університет. Кропивницький, 2024. 86 с.

Дослідження теми дипломної роботи «Оптимізація процесів управління конкурентоспроможністю продукції на малих агропідприємствах» спрямоване на дослідження теоретичних основ, аналіз практичного досвіду та розробку рекомендацій для підвищення конкурентоспроможності продукції підприємств агропромислового комплексу.

Перший розділ присвячено теоретичним основам управління конкурентоспроможністю. У ньому розкрито сутність та концепції управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу, досліджено методи зниження витрат виробництва і собівартості продукції.

Другий розділ містить аналіз господарської діяльності ФГ «Шанс». У цьому розділі представлено загальну характеристику підприємства, проведено аналіз економічної ефективності його діяльності, зокрема оцінку фінансового стану, рентабельності та результативності маркетингової стратегії.

Третій розділ спрямований на визначення перспективних напрямів удосконалення управління конкурентоспроможністю продукції. Запропоновано заходи щодо оптимізації управлінських процесів, включаючи покращення матеріально-технічного забезпечення виробництва.

Ключові слова: управління конкурентоспроможністю, агропромисловий комплекс, ФГ «Шанс», ефективність, витрати виробництва, маркетинг, рентабельність, інновації, оптимізація.

ABSTRACT

Vanyarkha V.V. Optimization of product competitiveness management processes at small agricultural enterprises (on the example of FG «Chance», Ivanivka village, Novoukrainskyi district, Kirovohrad region): Qualification work for the second (master's) level of higher education in the OPP «Agribusiness economics and agri-trading» in the specialty 051 «Economics» / Central Ukrainian National Technical University. Kropyvnytskyi, 2024. 86 c.

The study of the topic of the diploma work «Optimization of processes of product competitiveness management at small agricultural enterprises» is aimed at researching the theoretical foundations, analyzing practical experience and developing recommendations for improving the competitiveness of products of agricultural enterprises.

The first chapter is devoted to the theoretical foundations of competitiveness management. It reveals the essence and concepts of competitiveness management of agricultural enterprises, and investigates methods of reducing production costs and production costs.

The second section contains an analysis of the economic activity of FG «Chance». This section presents a general description of the enterprise, analyzes the economic efficiency of its activities, including an assessment of the financial condition, profitability and effectiveness of the marketing strategy.

The third section is aimed at identifying promising areas for improving the management of product competitiveness. Measures to optimize management processes, including improving the logistics of production, are proposed.

Keywords: competitiveness management, agro-industrial complex, FG «Chance», efficiency, production costs, marketing, profitability, innovation, optimization.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ	
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Сутність та концепції управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу	7
1.2. Методи управління витратами виробництва та собівартістю продукції аграрного сектору	17
1.3. Роль ефективного управління діяльністю підприємства у підвищенні конкурентоспроможності продукції	24
2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ	
ПРОДУКЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ФГ «ШАНС»	32
2.1. Загальна характеристика господарської діяльності ФГ «Шанс»	32
2.2. Аналіз економічної ефективності ФГ «Шанс»	36
2.3. Оцінка стратегії маркетингу та просування продукції ФГ «Шанс»	42
3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ	
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ФГ «ШАНС»	47
3.1. Пропозиції щодо оптимізації управління конкурентоспроможністю продукції	47
3.2. Удосконалення матеріально-технічного забезпечення виробничих процесів	52
3.3. Чинники підвищення ефективності використання виробничих ресурсів	57
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	76

ВСТУП

Україна, володіючи значними ресурсами чорноземів (23% Європи та 3% світу) і багатовіковим досвідом аграрного розвитку, має потенціал задовольняти потреби внутрішнього та зовнішнього ринків, дотримуючись міжнародних стандартів. Попри ці ресурси, країна потребує значного вдосконалення у сфері фінансових, технологічних і організаційних можливостей. Особливо важливим є забезпечення достатнім фінансуванням агропідприємств, оскільки сільське господарство, як сировинна галузь, часто залишається збитковим або малоприбутковим без належних інвестицій. Незважаючи на певну державну підтримку, вона недостатня, і частина інвестицій у сільське господарство спрямовується лише на важливі для держави сектори. Водночас багато галузей потребують фінансування для розвитку, зокрема в зерновому господарстві, овочівництві, тваринництві та інших.

Зважаючи на відсутність достатнього капіталу для малого бізнесу, особливо для нових господарських формувань, існує проблема забезпечення їх матеріальними та фінансовими ресурсами. Враховуючи важливість розвитку аграрного сектору для економіки країни, потрібна нова стратегія фінансування, яка орієнтована на інвестиції в конкурентоспроможність. Дослідження також підтверджують, що фінансові ресурси для аграрної сфери можна шукати безпосередньо в агропромисловому комплексі, а не лише за рахунок державної підтримки.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає в аналізі та визначенні шляхів підвищення управління конкурентоспроможністю продукції на малих агропідприємствах, зокрема на прикладі ФГ «Шанс», через вдосконалення методів управління витратами, підвищення ефективності використання матеріально-технічних ресурсів та ресурсів виробничого процесу, а також оптимізацію внутрішніх процесів і використання технологій.

Для досягнення цієї мети було поставлено завдання:

- визначити сутність та концепції управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу;

- дослідити методи управління витратами виробництва та собівартістю продукції аграрного сектору;
- розглянути роль ефективного управління діяльністю підприємства у підвищенні конкурентоспроможності продукції;
- визначити загальна характеристика господарської діяльності ФГ «Шанс»;
- провести аналіз економічної ефективності, фінансового стану та рентабельності підприємства;
- навести пропозиції щодо оптимізації управління конкурентоспроможністю продукції;
- провести удосконалення матеріально-технічного забезпечення виробничих процесів;
- вивчити чинники підвищення ефективності використання виробничих ресурсів.

Об’єкт дослідження даної дипломної роботи – процеси управління конкурентоспроможністю продукції на агропідприємствах, зокрема в ФГ «Шанс», а також економічна та фінансова діяльність підприємства в умовах сучасного ринкового середовища агропромислового комплексу.

Предметом дослідження є методи та інструменти оцінки, управління і підвищення конкурентоспроможності продукції агропідприємств, зокрема в аспекті витрат на виробництво, рентабельності, ефективності використання ресурсів і матеріально-технічного забезпечення виробничих процесів.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробці комплексного підходу до управління конкурентоспроможністю продукції агропідприємства на основі аналізу фінансово-економічних показників, витрат на виробництво та ефективності використання виробничих ресурсів.

У дослідженні запропоновані нові методи оптимізації витрат та удосконалення матеріально-технічного забезпечення виробничих процесів, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності продукції сільськогосподарських підприємств. Також визначено конкретні шляхи покращення економічної ефективності ФГ «Шанс», що можуть бути

застосовані на інших агропідприємствах малого і середнього бізнесу для досягнення конкурентних переваг на ринку.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг – 86 сторінка загального змісту.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та концепції управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу

Проблема управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу (АПК) є надзвичайно актуальною в сучасних умовах розвитку економіки України. АПК займає ключову роль у формуванні валового внутрішнього продукту, забезпеченні продовольчої безпеки та підтримці зайнятості населення, особливо в сільській місцевості. Водночас цей сектор зазнає значного впливу глобалізаційних процесів, які посилюють конкуренцію на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Зростання вимог до якості продукції, адаптація до стандартів Європейського Союзу, зміни кліматичних умов, дефіцит ресурсів та коливання світових цін на сільськогосподарську продукцію створюють додаткові виклики для підприємств АПК. В таких умовах ефективне управління конкурентоспроможністю стає не лише запорукою економічної стабільності підприємств, а й основою їх довгострокового розвитку.

Україна має значний аграрний потенціал завдяки родючим ґрунтам, сприятливому клімату та традиціям сільського господарства. Проте використання цього потенціалу значною мірою залежить від здатності підприємств адаптуватися до умов ринкової економіки, застосовувати сучасні технології та відповідати міжнародним стандартам. У цьому контексті управління конкурентоспроможністю підприємств АПК стає стратегічно важливим завданням, яке вимагає комплексного підходу, орієнтованого на інновації, ефективне використання ресурсів та підвищення якості продукції.

Наукове обґрунтування сутності та концепцій управління конкурентоспроможністю дозволяє не лише розробити ефективні стратегії для окремих підприємств, але й сприяє формуванню економічної політики держави щодо підтримки агропромислового комплексу. Це особливо важливо в умовах

інтеграції України у світові економічні системи, яка супроводжується посиленням конкурентного тиску на національні підприємства.

Таким чином, дослідження сутності та концепцій управління конкурентоспроможністю підприємств АПК є необхідним для підвищення їхньої ефективності, забезпечення стійкого розвитку та зміцнення позицій України як одного з провідних учасників світового аграрного ринку.

Сутність управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу полягає у забезпеченні їх здатності ефективно функціонувати в умовах ринкової економіки та досягати стійких конкурентних переваг. Конкурентоспроможність визначається як сукупність характеристик підприємства, що дозволяють йому виробляти продукцію, яка відповідає вимогам ринку, за доступними цінами, забезпечуючи при цьому необхідний рівень прибутковості.

Управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу (АПК) є складним і багатоаспектним процесом, який охоплює економічні, організаційні, технологічні та соціальні аспекти. Конкурентоспроможність підприємства визначається його здатністю ефективно використовувати наявні ресурси, адаптуватися до змін зовнішнього середовища, відповідати вимогам ринку та забезпечувати стійкий розвиток. У сучасних умовах динамічних змін ринкового середовища та глобалізації економіки управління конкурентоспроможністю підприємств АПК набуває стратегічного значення.

Управління конкурентоспроможністю охоплює аналіз ринкових умов, оцінку власного потенціалу, розробку стратегій, впровадження заходів щодо підвищення якості продукції, оптимізації витрат, розвитку інновацій та формування позитивного іміджу підприємства.

Конкурентоспроможність підприємства в сучасних умовах є ключовим фактором його стабільного розвитку та успішної діяльності на ринку. Особливо це стосується підприємств агропромислового комплексу, які працюють у

складному середовищі з високою конкуренцією, залежністю від природних умов та значною часткою зовнішніх впливів.

Ефективне управління конкурентоспроможністю вимагає чіткого розуміння концептуальних підходів і моделей, які дозволяють оцінити стан підприємства, його потенціал і можливості для створення стійких конкурентних переваг. Різні моделі управління пропонують власні методи аналізу, розробки стратегій та заходів, що сприяють підвищенню конкурентоспроможності [23].

Таблиця 1.1

Моделі управління конкурентоспроможністю АПК

Модель управління	Опис	Особливості
Модель конкурентних сил Майкла Портера	Аналізує вплив п'яти чинників: конкуренція в галузі, загроза нових гравців, сила постачальників, сила покупців та загроза замінників.	Виявлення джерел конкурентного тиску; формування стратегій для нейтралізації загроз.
Ресурсно-орієнтована модель	Базується на унікальних ресурсах і компетенціях підприємства: активах, знаннях, технологіях, навичках.	Фокус на внутрішніх можливостях підприємства; розвиток унікальних конкурентних переваг.
Інноваційна модель	Спрямована на впровадження новітніх технологій, підвищення ефективності, розробку нових продуктів і методів маркетингу.	Пріоритет інновацій; адаптація до змін; залежність від інвестиційної політики підприємства.
Системно-інтеграційна модель	Враховує всі аспекти діяльності підприємства: економічний, технологічний, соціальний, екологічний.	Орієнтація на збалансованість коротко- та довгострокових цілей; інтеграція різних сфер діяльності.

Представлена таблиця 1.1 узагальнює основні моделі управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу, їх сутність та ключові особливості. Вона допомагає зрозуміти, яким чином кожна модель може бути використана для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Сучасний розвиток управління конкурентоспроможністю підприємств вимагає використання більш адаптивних і нетрадиційних підходів, які враховують складність і швидкість змін у бізнес-середовищі. Однією з таких моделей є концепція екосистемного управління, яка передбачає інтеграцію підприємств у ширші мережі співпраці. Ця модель спрямована на створення взаємовигідних зв'язків між учасниками екосистеми, включаючи постачальників, клієнтів, дослідницькі установи та урядові структури. Екосистемне управління дозволяє не тільки розподілити ризики, а й досягти синергії завдяки обміну знаннями та ресурсами.

Іншим новаторським підходом є застосування цифрових двійників у стратегічному плануванні. Ця модель базується на створенні віртуальної копії підприємства, яка дозволяє моделювати різні сценарії, аналізувати ризики і визначати оптимальні стратегії. Використання великих даних і штучного інтелекту у цьому контексті забезпечує високу точність прогнозування і підвищує ефективність прийняття рішень.

Модель циркулярної економіки також стає важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності. Вона зосереджується на раціональному використанні ресурсів і мінімізації відходів шляхом впровадження замкнених циклів виробництва. Це не лише сприяє зменшенню витрат, але й відповідає сучасним вимогам екологічної відповідальності, що підвищує лояльність споживачів та покращує репутацію підприємства.

Соціально орієнтовані моделі управління, зокрема концепція корпоративної соціальної відповідальності, також набирають популярності. Вони передбачають активне врахування соціальних та екологічних аспектів у процесі управління підприємством. Це дозволяє залучати більше зацікавлених сторін і створювати довготривалу цінність для суспільства, що зміцнює позиції підприємства на ринку [34].

Таким чином, використання нетрадиційних моделей управління відкриває нові можливості для підприємств агропромислового комплексу, допомагаючи

їм адаптуватися до сучасних викликів та підвищувати свою конкурентоспроможність.

Поняття конкурентоспроможності підприємства включає сукупність характеристик, які забезпечують його перевагу над конкурентами. Ці характеристики можуть бути поділені на кількісні та якісні. Конкурентоспроможність також залежить від можливості участі підприємства на внутрішньому та міжнародному ринках, ефективності використання людських ресурсів, а також науково-технологічного потенціалу. Вона визначається як здатність сільськогосподарських підприємств підтримувати та розширювати свою ринкову частку на рівні національних і міжнародних ринків [43, 14]. До кількісних відносяться показники продуктивності, рівень витрат, ефективність використання ресурсів тощо. Якісні аспекти включають рівень інноваційності, імідж, споживчу лояльність, а також відповідність продукції вимогам стандартів і сертифікації [40].

Сутність управління конкурентоспроможністю полягає в системному та цілеспрямованому впливі на ключові фактори, які визначають рівень конкурентних переваг підприємства. Основними принципами такого управління є:

- системність та комплексність – управління конкурентоспроможністю має охоплювати всі рівні функціонування підприємства, а саме від стратегічного до операційного, забезпечуючи узгодженість дій між ними;
- адаптивність – сучасному динамічному середовищі підприємства повинні швидко адаптуватися до змін зовнішнього середовища, включаючи зміну попиту, цін, технологій та нормативно-правового регулювання;
- інноваційність – рівень конкурентоспроможності значною мірою залежить від здатності підприємства впроваджувати інновації в продукцію, технології, управлінські процеси та маркетингову діяльність;
- орієнтація на споживача – успішне управління конкурентоспроможністю потребує детального вивчення потреб і очікувань цільових сегментів ринку.

Концептуальна основа управління конкурентоспроможністю підприємств АПК включає аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища, формування стратегії, розробку та впровадження інструментів управління, а також моніторинг і оцінку результатів. Основними компонентами цієї концепції показано у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2.

Основні компоненти концепції управління конкурентоспроможністю підприємств АПК

Компонент	Опис
Стратегічне управління	Розробка стратегій, спрямованих на досягнення довгострокових конкурентних переваг, включаючи диверсифікацію продукції, освоєння нових ринків, впровадження енергоефективних технологій
Інноваційна діяльність	Впровадження сучасних технологій у виробничі процеси, підвищення рівня автоматизації, використання ІТ-рішень для управління підприємством
Маркетинговий менеджмент	Розробка маркетингових стратегій на основі аналізу конкурентного середовища та потреб споживачів, формування бренду, покращення каналів збуту
Фінансове управління	Раціоналізація фінансових потоків, залучення інвестицій, управління ризиками, оптимізація структури витрат
Розвиток людського капіталу	Навчання та підвищення кваліфікації персоналу, створення мотиваційних програм для залучення і утримання кваліфікованих працівників

Особливістю управління конкурентоспроможністю в агропромисловому секторі є вплив сезонності, залежність від природно-кліматичних умов і високий рівень ризиків. Водночас сучасні виклики, такі як глобальне потепління, зростання попиту на органічну продукцію, розвиток цифрових технологій та зростання конкуренції на глобальних ринках, вимагають від підприємств АПК активного пошуку інноваційних підходів до управління.

Наукові дослідження підтверджують, що підприємства АПК, які інвестують у розвиток технологій, впроваджують принципи сталого розвитку та орієнтовані на інновації, досягають вищого рівня конкурентоспроможності.

Таким чином, інтеграція сучасних підходів до управління з урахуванням специфіки агропромислового виробництва є основою для забезпечення стійкого розвитку підприємств галузі.

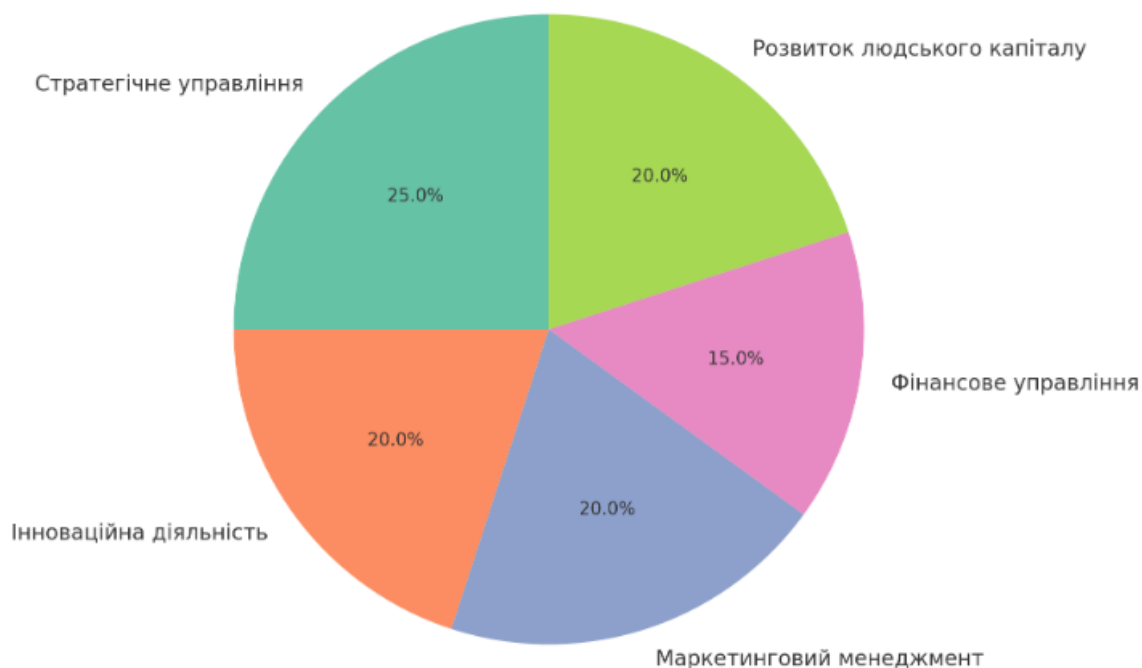

Рисунок 1.1. Розподіл ваги ключових компонентів управління підприємствами

Кругова діаграма на рисунку 1.1. ілюструє умовний розподіл внеску ключових компонентів у загальний рівень конкурентоспроможності підприємств агропромислового комплексу. Стратегічне управління (25%) займає найбільшу частку, оскільки формування довгострокових стратегій, диверсифікація продукції, освоєння нових ринків та впровадження енергоефективних технологій є основою для досягнення конкурентних переваг. Інноваційна діяльність (20%) також має вагоме значення, адже застосування сучасних технологій, автоматизація процесів та використання ІТ-рішень сприяють підвищенню ефективності виробництва.

Маркетинговий менеджмент (20%) зосереджується на дослідженні ринку, формуванні бренду та покращенні збуту, що забезпечує успішну адаптацію до споживчих потреб. Фінансове управління (15%) включає оптимізацію витрат, залучення інвестицій та управління ризиками, що є необхідним для підтримання економічної стабільності підприємства. Розвиток людського

капіталу (20%) акцентує увагу на підвищенні кваліфікації працівників та створенні умов для їх мотивації, що є вирішальним фактором для реалізації стратегій та інновацій.

Такий розподіл підкреслює необхідність збалансованого підходу до управління, де всі компоненти мають взаємодіяти задля досягнення синергетичного ефекту та підвищення конкурентоспроможності підприємств АПК.

Дане дослідження підкреслює важливість системного підходу до формування довгострокової конкурентоспроможності підприємств, зокрема агропромислового комплексу (АПК). Стратегічне управління є фундаментом, який визначає загальний вектор розвитку підприємства, враховуючи змінні зовнішні та внутрішні умови функціонування.

Ключовим аспектом стратегічного управління є розробка чіткої стратегії, яка передбачає визначення місії, цілей і шляхів досягнення конкурентних переваг. У випадку підприємств АПК особливе значення має стратегія диверсифікації продукції, спрямована на зменшення ризиків, пов'язаних із сезонністю, змінами попиту та природно-кліматичними умовами. Крім того, освоєння нових ринків, зокрема зовнішніх, дозволяє розширити географію реалізації продукції та забезпечити стійке зростання доходів.

Важливою складовою стратегічного управління є впровадження енергоефективних і ресурсозберігаючих технологій. У сучасних умовах переходу до сталого розвитку підприємства мають інтегрувати інноваційні рішення, які не лише знижують витрати, але й сприяють екологічній відповідальності. Це забезпечує додаткову цінність для споживачів і підвищує конкурентоспроможність на міжнародному рівні.

Іншою важливою складовою концепції є стратегічний аналіз. Він включає дослідження зовнішнього середовища, таких як ринкові тенденції, рівень конкуренції, нормативно-правові вимоги, а також внутрішніх факторів, зокрема ресурсного потенціалу, рівня інноваційності та організаційної культури. Ці

елементи дозволяють підприємству адаптувати свої стратегії відповідно до актуальних викликів і можливостей.

Значну роль у стратегічному управлінні відіграє людський капітал. Сучасні підприємства зобов'язані інвестувати в розвиток своїх працівників, підвищення їхньої кваліфікації та мотивацію. Успішне впровадження стратегічних рішень значною мірою залежить від компетентності управлінського персоналу, здатного оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища та приймати обґрунтовані рішення.

Також не менш важливим є моніторинг і контроль виконання стратегії. Сучасне стратегічне управління передбачає застосування інформаційних технологій для відстеження прогресу та своєчасного коригування дій у разі відхилення від запланованого курсу. Інтеграція аналітичних інструментів у процес стратегічного управління дозволяє підвищити його ефективність і зменшити ризики.

Приклади управління конкурентоспроможністю в агропромисловому комплексі можуть включати:

- 1) впровадження сучасних агротехнологій, таких як точне землеробство, автоматизовані системи управління виробничими процесами;
- 2) розробка нових сортів культур або порід тварин, що мають підвищену продуктивність або стійкість до несприятливих умов;
- 3) формування кластерів або кооперативів, які об'єднують зусилля виробників для зниження витрат і підвищення ефективності збуту продукції;
- 4) використання цифрових платформ для продажу продукції, проведення маркетингових кампаній та комунікації з клієнтами;
- 5) орієнтація на екологічне виробництво та сертифікацію продукції за міжнародними стандартами [24].

Ефективне управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу вимагає комплексного підходу, що поєднує аналіз зовнішнього середовища, раціональне використання внутрішніх ресурсів і

реалізацію стратегій, спрямованих на забезпечення довгострокової конкурентної переваги.

Таким чином, основні компоненти концепції стратегічного управління формують цілісний підхід до забезпечення стійкого розвитку підприємств, зокрема в агропромисловому комплексі. Розробка ефективної стратегії, орієнтованої на інновації, оптимізацію ресурсів, розвиток людського капіталу та адаптацію до умов ринку, дозволяє підприємствам досягти конкурентних переваг. У сучасних умовах глобалізації економіки та посилення конкуренції стратегічне управління є не лише необхідністю, але й запорукою успішного функціонування та довгострокової конкурентоспроможності підприємств.

Управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу є комплексним процесом, що охоплює широкий спектр стратегій, методів і моделей, спрямованих на забезпечення стабільного розвитку в умовах мінливого ринкового середовища. Конкурентоспроможність визначається не лише здатністю підприємства відповідати сучасним вимогам ринку, але й його потенціалом до інновацій, ефективного використання ресурсів та адаптації до викликів зовнішнього середовища.

Ефективне управління конкурентоспроможністю вимагає інтеграції різних підходів, таких як аналіз ринкових умов, використання унікальних ресурсів, впровадження інновацій та дотримання принципів сталого розвитку. Це дозволяє підприємствам знаходити свої конкурентні переваги, знижувати витрати, підвищувати якість продукції та забезпечувати довгострокову прибутковість.

Особливе значення в сучасних умовах набувають нетрадиційні моделі управління, що враховують екологічні, соціальні та цифрові тренди. Використання таких підходів дозволяє підприємствам адаптуватися до нових умов, розвивати партнерські екосистеми та ефективніше відповідати на запити споживачів.

У цілому, сутність управління конкурентоспроможністю підприємств агропромислового комплексу полягає у формуванні стратегії, яка дозволяє

гармонійно поєднувати економічну ефективність, екологічну відповідальність і соціальну орієнтованість, створюючи умови для стійкого розвитку та підвищення конкурентних позицій на ринку.

1.2. Методи управління витратами виробництва та собівартістю продукції аграрного сектору

Актуальність даного дослідження зумовлена кількома важливими факторами, що визначають стан та розвиток аграрної економіки, зокрема в Україні. Аграрний сектор є стратегічно важливим для національної економіки, забезпечуючи продовольчу безпеку країни, створюючи робочі місця та експортуючи значну частину продукції на зовнішні ринки. Проте, підприємства агропромислового комплексу стикаються з низкою проблем, що впливають на їхню конкурентоспроможність, ефективність та здатність адаптуватися до змін на ринку. Однією з ключових проблем є високі витрати на виробництво та собівартість продукції, що знижує рентабельність і здатність підприємств конкурувати на внутрішньому та зовнішньому ринках.

По-перше, аграрні підприємства часто мають обмежений доступ до сучасних технологій і ефективних методів виробництва, що призводить до великих витрат на сировину, паливо, енергоресурси та робочу силу. Особливо гостро проблема витрат стоїть в умовах підвищення цін на енергоносії, нестабільності ринкових цін на сільськогосподарську продукцію та частих коливань погодних умов, які можуть впливати на врожайність і, відповідно, на собівартість продукції [7].

По-друге, підприємства аграрного сектору стикаються з необхідністю постійного оновлення матеріально-технічної бази, що потребує значних фінансових вкладень. Впровадження новітніх технологій, зокрема енергоефективних, надає можливість знижувати витрати і оптимізувати процеси виробництва. Однак, відсутність доступу до довгострокових кредитів і інвестицій обмежує можливості аграріїв у цьому напрямку.

З іншого боку, підвищення собівартості продукції на фоні зниження її якості або проблем з логістикою призводить до того, що аграрні підприємства не можуть задовольнити попит на свою продукцію, особливо у зовнішніх ринках, де ціна і якість мають вирішальне значення. Це потребує розробки нових ефективних методів управління витратами, спрямованих на оптимізацію всіх етапів виробничого процесу – від вирощування сировини до її переробки та збуту.

Методи управління витратами виробництва та собівартістю продукції мають важливе значення для підвищення ефективності підприємств АПК. Зокрема, застосування таких методів, як: бюджетування, управлінський облік, планування витрат, а також впровадження новітніх технологій і процесів, дозволяє підприємствам знижувати витрати, підвищувати рівень рентабельності та конкурентоспроможності продукції.

В умовах інтенсивної конкуренції на внутрішньому ринку та відкриття зовнішніх ринків для української продукції, ефективне управління витратами стає необхідною умовою для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору. Для цього важливе значення мають інноваційні підходи до оптимізації витрат на етапах виробництва, транспортування та зберігання сільськогосподарської продукції. Також слід звернути увагу на розвиток стратегічного управління витратами, що дозволяє на довгострокову перспективу знижувати витрати, покращувати якість продукції та забезпечувати її високу конкурентоспроможність на ринку [2].

Таким чином, актуальність теми визначається необхідністю розробки та впровадження ефективних методів управління витратами в аграрному секторі, що сприятиме підвищенню економічної ефективності, зниженню собівартості продукції та поліпшенню конкурентоспроможності українських аграрних підприємств як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках.

Методи управління витратами виробництва та собівартістю продукції аграрного сектору є важливими елементами, що визначають фінансову стабільність підприємств та їх здатність адаптуватися до змінюваних умов

ринку. Враховуючи специфіку аграрного виробництва, зокрема залежність від природно-кліматичних умов, сезонності та коливань цін на сировину, управління витратами є важливим аспектом, який безпосередньо впливає на конкурентоспроможність продукції та ефективність роботи підприємств агропромислового комплексу (АПК). Для досягнення високої рентабельності, зниження собівартості та покращення фінансових показників підприємствам необхідно впроваджувати системні та інноваційні методи управління витратами на всіх етапах виробничого процесу, від обробки землі до реалізації готової продукції.

Одним із найбільш поширених і важливих методів є бюджетування витрат, яке передбачає систематичне планування всіх витрат на виробництво. Це дозволяє підприємствам АПК прогнозувати потреби в ресурсах, оптимізувати використання матеріалів, праці, енергетичних та інших ресурсів, а також ефективно контролювати витрати на кожному етапі виробничого процесу [39]. Планування витрат на виробництво є важливим для оцінки і прогнозування собівартості продукції, що дозволяє своєчасно вжити заходів щодо її зниження або уникнення непередбачених витрат.

Аналіз витрат є іншим методом, що дозволяє детально вивчити структуру витрат підприємства та виявити найбільш витратні елементи в процесі виробництва. Це включає в себе розподіл витрат на змінні та постійні, а також виявлення факторів, що впливають на їх величину, таких як зміни в цінах на сировину, витрати на працю, енергетичні ресурси та інші складові [25]. Завдяки аналізу витрат, підприємства можуть вчасно приймати рішення щодо змін у технологічних процесах або оптимізації організаційної структури для досягнення зниження собівартості [45].

Іншим важливим методом є управлінський облік, який забезпечує систематичний контроль за витратами та їх співвідношенням з доходами на різних етапах виробничого циклу. Він включає в себе облік всіх затратних статей, що дозволяє проводити моніторинг ефективності використання ресурсів. Управлінський облік дозволяє своєчасно виявляти перевитрати, а

також визначати, які елементи виробництва мають найбільший вплив на собівартість. Це дає змогу коригувати плани виробництва, а також впроваджувати заходи щодо оптимізації витрат у майбутньому [11].

Для зниження витрат на рівні виробничих процесів, підприємства АПК можуть застосовувати методи ліцензування технологій та впровадження інновацій. Зокрема, впровадження сучасних технологій, таких як автоматизація виробничих процесів, використання точного землеробства, енергоефективних технологій та новітніх методів обробки сільськогосподарських культур, дозволяє значно знизити витрати на робочу силу, енергетичні ресурси та час, необхідний для виконання операцій. Крім того, застосування інноваційних технологій забезпечує підвищення якості продукції, що, в свою чергу, дозволяє збільшити її конкурентоспроможність на ринку.

Аутсорсинг є ще одним методом управління витратами, який все частіше використовується в аграрному секторі. Це дозволяє підприємствам передавати частину своїх виробничих або управлінських функцій на зовнішніх підрядників, що спеціалізуються на певних процесах, таких як логістика, маркетинг, чи навіть обробка сільськогосподарської продукції [8]. Завдяки аутсорсингу підприємства можуть знижувати витрати на утримання інфраструктури та підвищувати свою гнучкість в управлінні витратами [4].

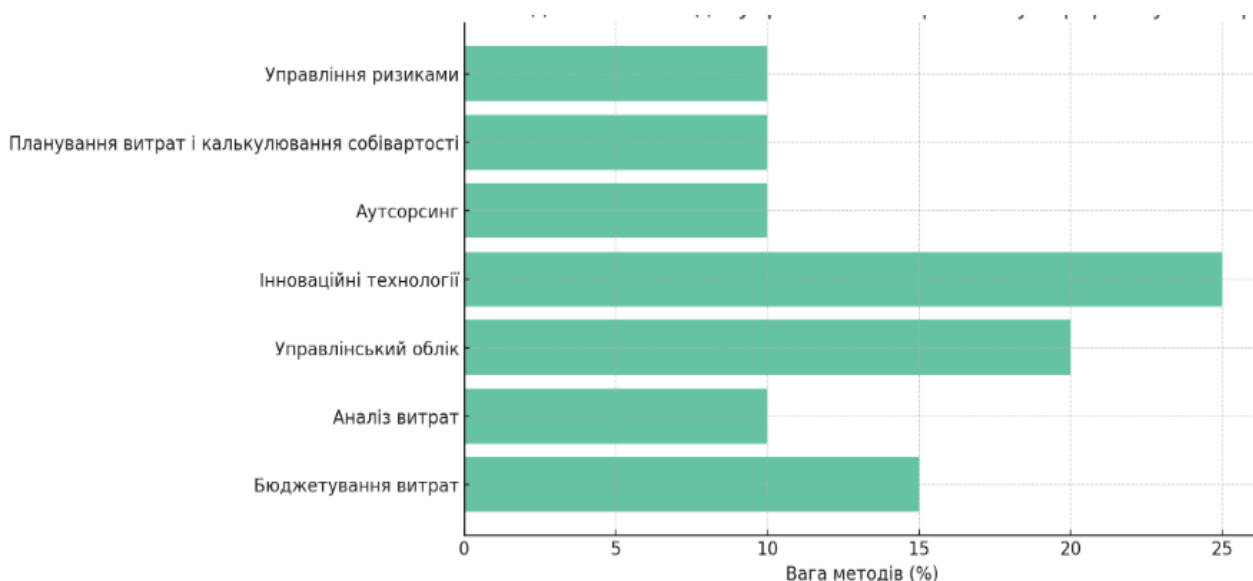

Рисунок 1.2. Розподіл ваги методів управління витратами у аграрному секторі

Стовпчикова діаграма на рисунку 1.2. ілюструє розподіл різних методів управління витратами в аграрному секторі, зокрема щодо їх впливу на зниження витрат і собівартості продукції. Кожен стовпчик графіка відображає відсоткове значення важливості конкретного методу для аграрних підприємств.

Метод бюджетування витрат має найбільший відсоток (25%), що свідчить про його основну роль у плануванні та контролі витрат. Планування витрат дозволяє підприємствам ефективно розподіляти ресурси та уникати непотрібних витрат, забезпечуючи оптимальне використання фінансових і матеріальних ресурсів.

Управлінський облік (20%) також є важливим методом, оскільки дозволяє системно контролювати витрати на кожному етапі виробничого процесу, що є ключовим для своєчасного виявлення перевитрат і коригування стратегії витрат. Методи інноваційних технологій (25%) і планування витрат і калькулювання собівартості (10%) підкреслюють важливість впровадження нових технологій для зниження виробничих витрат і покращення ефективності аграрних підприємств, а також необхідність точного обчислення собівартості продукції для визначення ціни та оптимізації витрат.

Аутсорсинг (10%) та управління ризиками (10%) є важливими інструментами для зниження витрат, дозволяючи делегувати певні функції зовнішнім підрядникам і мінімізувати ризики, пов'язані з коливаннями на ринку та іншими несприятливими факторами [26].

Таким чином, графік демонструє комплексний підхід до управління витратами в аграрному секторі, де кожен метод має своє значення для зниження витрат і підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Методи планування витрат та калькулювання собівартості продукції є невід'ємною частиною стратегії управління витратами. У процесі калькулювання собівартості враховуються всі етапи виробництва, починаючи від закупівлі сировини і закінчуючи доставкою готової продукції до споживачів. Це дозволяє визначити точну собівартість кожної одиниці

продукції та вчасно коригувати ціни або змінювати технологічні процеси для оптимізації витрат.

Крім того, важливою складовою управління витратами є управління ризиками, пов'язаними з коливанням цін на сировину, змінами погодних умов, коливаннями валютних курсів, що можуть значно впливати на витрати аграрного виробництва. Для цього застосовуються методи хеджування, страхування, а також розробка гнучких стратегій, що дозволяють знизити вплив негативних зовнішніх факторів.

Однією з основних задач у процесі управління витратами в аграрному секторі є максимальне зниження витрат при збереженні або навіть підвищенні якості продукції. Це передбачає використання всіх можливих інструментів оптимізації процесів і ресурсів, у тому числі: удосконалення технологій, підвищення кваліфікації персоналу, розширення асортименту продукції, а також удосконалення маркетингових стратегій для залучення нових споживачів.

Враховуючи всі ці аспекти, методи управління витратами виробництва та собівартістю продукції аграрного сектору є важливими інструментами для забезпечення фінансової стабільності підприємств, підвищення їх конкурентоспроможності та сталого розвитку в умовах сучасної економіки.

Управління витратами виробництва та собівартістю продукції є ключовим аспектом для підприємств аграрного сектору, оскільки це безпосередньо впливає на їх конкурентоспроможність, рентабельність і здатність адаптуватися до змінюваних умов ринку. Агропромислові підприємства, стикаючись з низкою викликів, таких як сезонність виробництва, нестабільність цін на сировину, коливання курсу валют і непередбачуваність погодних умов, мають постійну потребу у вдосконаленні своїх методів управління витратами, щоб залишатися економічно ефективними та конкурентоздатними.

Методи управління витратами та собівартістю продукції в аграрному секторі є необхідними для досягнення оптимального співвідношення між

витратами та доходами, що дозволяє не лише забезпечити економічну стабільність підприємства, але й підвищити його фінансову гнучкість. Вони дозволяють не лише контролювати витрати на різних етапах виробничого циклу, але й дають змогу розробляти стратегії для зниження собівартості та покращення якості продукції.

Управління витратами в аграрному секторі вимагає застосування комплексного підходу, що включає планування, аналіз, контроль і постійне вдосконалення процесів. За допомогою ефективних методів управління підприємства можуть точно визначити витрати на виробництво кожної одиниці продукції, оптимізувати використання ресурсів, знижувати непотрібні витрати та зменшувати витрати на робочу силу, енергоресурси та матеріали. Більш того, за рахунок інвестицій у новітні технології та оптимізацію виробничих процесів підприємства можуть знизити витрати та підвищити конкурентоспроможність продукції, що є важливим фактором для успішної діяльності на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Важливим аспектом управління витратами є також підвищення рівня кваліфікації персоналу, що дозволяє знижувати витрати на навчання і підвищення кваліфікації, а також запроваджувати більш ефективні технології управління виробництвом. Завдяки цьому підприємства здатні не лише підвищити якість своєї продукції, але й оптимізувати витрати на її виробництво.

Застосування сучасних технологій, таких як автоматизація виробничих процесів, використання інформаційних технологій для моніторингу і управління витратами, стає важливою складовою стратегії зниження витрат у аграрному секторі. Це дозволяє досягти високої продуктивності праці, зменшити витрати на енергоресурси та матеріали, а також знизити вартість кінцевої продукції.

Враховуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що ефективне управління витратами є одним з основних інструментів для забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств. Без системного підходу до управління

витратами і оптимізації собівартості продукції підприємства не зможуть досягти високих результатів на конкурентному ринку. Успішне впровадження методів управління витратами дозволяє знизити фінансові ризики, підвищити ефективність виробництва і забезпечити стабільний розвиток агропромислових підприємств, що, в свою чергу, сприяє економічному зростанню та розвитку аграрного сектору країни.

1.3. Роль ефективного управління діяльністю підприємства у підвищенні конкурентоспроможності продукції

Актуальність дослідження ролі ефективного управління діяльністю підприємства у підвищенні конкурентоспроможності продукції зумовлена постійними змінами в умовах ринку та глобалізацією економіки, що ставить перед підприємствами нові виклики і можливості. У сучасному світі, де технологічні інновації, економічні коливання та зміни в попиті на продукцію можуть швидко вплинути на стабільність бізнесу, роль ефективного управління набуває надзвичайної важливості. Компанії, що здатні адаптуватися до цих змін, оптимізувати свої ресурси, покращити виробничі процеси та розвивати інновації, здобувають значну перевагу перед конкурентами.

Одним з основних факторів успіху підприємства є здатність забезпечити високу якість продукції при оптимальних витратах і максимальній ефективності виробництва. У цьому контексті, ефективне управління діяльністю підприємства виступає як основа для досягнення конкурентоспроможності, оскільки дозволяє не тільки покращити фінансові показники, але й створити стратегії для реалізації інноваційних підходів, використання нових технологій і оптимізації бізнес-процесів. Це особливо актуально для підприємств, що працюють в умовах обмежених ресурсів або підвищеної конкуренції на ринку.

Для підприємств будь-якого сектора, включаючи аграрний та промисловий, ефективне управління означає забезпечення максимальної продуктивності при мінімальних витратах. Це досягається через впровадження

системи управлінського обліку, впорядкування фінансових потоків, оптимізацію виробничих ліній і постійний моніторинг ринку. Управлінські рішення, засновані на точному аналізі та прогнозуванні, дозволяють підприємствам швидше реагувати на зміни, передбачати можливі ризики та використовувати нові можливості для підвищення конкурентоспроможності продукції.

Окрім цього, стратегічне управління відіграє важливу роль у визначенні правильних напрямків для розвитку підприємства, таких як диверсифікація асортименту, освоєння нових ринків, поліпшення маркетингових стратегій і підвищення якості обслуговування клієнтів. Збільшення конкурентоспроможності продукції неможливе без врахування факторів, що стосуються не тільки внутрішніх процесів на підприємстві, але й зовнішнього середовища, таких як зміни в законодавстві, нові тенденції споживчого попиту та зростання вимог до якості та екологічності продукції.

Не менш важливою є роль ефективного управління людським капіталом, адже саме від кваліфікації працівників, їхньої мотивації та здатності до інновацій залежить продуктивність і здатність підприємства адаптуватися до змін. Управління персоналом, впровадження програм навчання та розвитку, створення сприятливих умов для творчої роботи дозволяють підприємству не тільки зберігати свою конкурентну позицію, але й стати лідером у галузі.

Таким чином, ефективне управління діяльністю підприємства є ключовим чинником, який визначає не лише внутрішню ефективність, але й конкурентоспроможність продукції на ринку. У сучасних умовах для досягнення стійкого розвитку і забезпечення високих позицій на ринку підприємства повинні використовувати комплексний підхід до управління, постійно вдосконалювати свої процеси та стратегії, інвестувати в інновації та оптимізувати витрати. Роль управління в підвищенні конкурентоспроможності продукції буде зростати, оскільки здатність адаптуватися до змін є важливим аспектом для успіху в умовах швидко змінюваного бізнес-середовища.

Роль ефективного управління діяльністю підприємства у підвищенні конкурентоспроможності продукції є основним чинником для досягнення успіху на ринку, особливо в умовах глобалізації та швидких змін у технологічних, економічних і соціальних процесах. Ефективне управління підприємством включає в себе стратегії, які оптимізують витрати, покращують якість продукції, забезпечують інновації та дозволяють зберігати гнучкість в умовах конкурентної боротьби. Важливість такого управління стає очевидною, оскільки зростаючі вимоги до якості та вартості продукції, нестабільність економічних і політичних ситуацій створюють нові виклики для підприємств, що прагнуть залишатися конкурентоспроможними.

Одним з ключових аспектів ефективного управління є впровадження сучасних управлінських і технологічних рішень, які дозволяють знизити витрати на виробництво, оптимізувати процеси та підвищити продуктивність праці. Для агропромислових підприємств в Україні особливо важливим є питання зниження собівартості продукції, оскільки високі витрати на енергоресурси, технічне оснащення та трудові ресурси можуть суттєво знизити їх конкурентоспроможність. Наприклад, компанії, що працюють в аграрному секторі, часто зіштовхуються з проблемами високих витрат на паливо та енергію, що робить продукцію менш доступною на ринку.

Завдяки ефективному управлінню, підприємства можуть не лише знизити витрати, але й вивести свою продукцію на новий рівень, підвищивши її якість. Одним із прикладів є діяльність міжнародної компанії «Миронівський Хлібопродукт» (рис. 1.3), яка здійснює постійну модернізацію своїх виробничих процесів, впроваджує інноваційні технології та використовує сучасне обладнання для зменшення витрат та підвищення якості продукції. Вона активно інвестує в автоматизацію і механізацію виробництва, що дозволяє знизити витрати на працевлаштування та забезпечити високий рівень контролю за якістю продукції [22].

Рисунок 1.3. Міжнародна компанія «Миронівський Хлібопродукт»

Додатково, важливим елементом ефективного управління є вдосконалення стратегічного планування. Завдяки розробці стратегії, що враховує як внутрішні можливості підприємства, так і зовнішні фактори, можна значно підвищити конкурентоспроможність. В Україні одним з таких прикладів є агропромисловий холдинг «Астарта-Київ», яка спеціалізується на виробництві сільськогосподарської продукції.

Вони активно реалізують стратегію диверсифікації, спрямовану на освоєння нових ринків і розширення асортименту продукції. Крім того, «Астарта-Київ» успішно інтегрує сучасні технології у виробничі процеси, що дозволяє їй залишатися конкурентоспроможною навіть в умовах жорсткої конкуренції на зовнішніх ринках [1].

Управління людським капіталом також є важливим елементом ефективного управління. Кваліфіковані кадри, їхній рівень професіоналізму та здатність до інновацій є основою для створення конкурентоспроможної продукції. Підприємства, що вкладають у розвиток своїх працівників через навчання, підвищення кваліфікації та мотиваційні програми, здатні ефективно вирішувати завдання, пов'язані з підвищенням якості продукції та оптимізацією виробничих процесів.

Одним із таких прикладів є компанія «Кернел», яка активно працює з персоналом, забезпечуючи йому необхідні знання та навички для

вдосконалення виробничих процесів і підвищення ефективності діяльності підприємства [21]. Принципи менеджменту компанії «Кернел» ґрунтуються на впровадженні ефективних управлінських практик, що дозволяють забезпечити сталий розвиток, підвищення конкурентоспроможності та досягнення високих результатів в агропромисловому секторі (рис. 1.4).

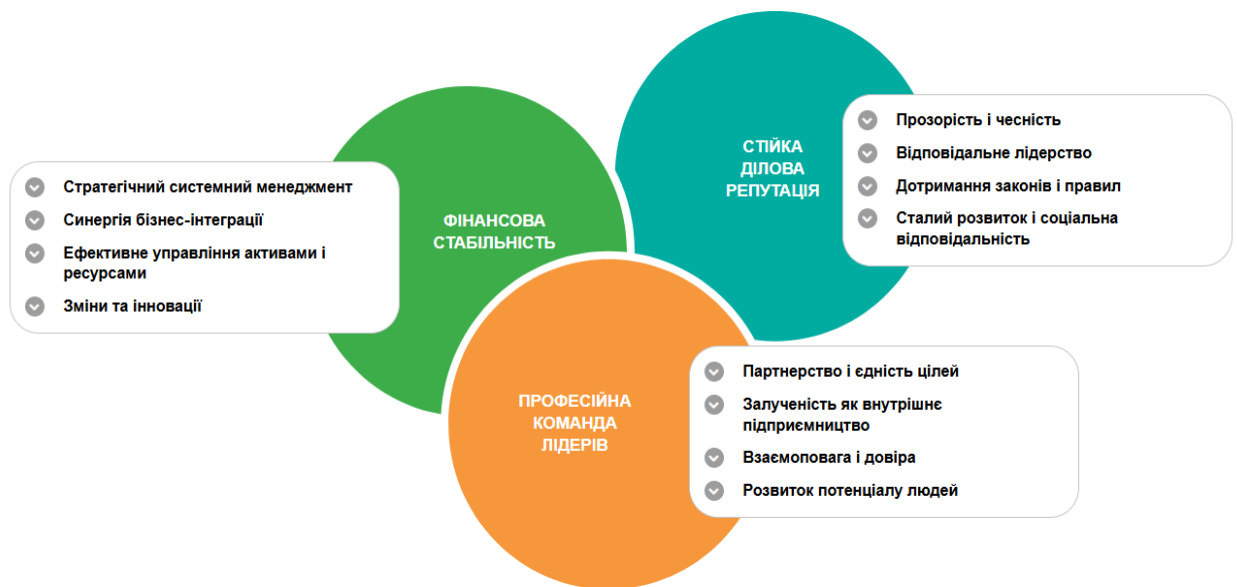

Рисунок 1.4. Основні принципи менеджменту компанія «Кернел»

Компанія «Кернел» демонструє значну динаміку у своїй фінансовій діяльності, зокрема в розрізі різних напрямків бізнесу. У 2024 році прибуток від переробки олійних культур збільшився на 13%, досягнувши 1,908 млрд грн. Водночас, сектор інфраструктури та трейдингу зазнав значного падіння на 43%, знизившись до 2,602 млрд грн.

Прибуток агробізнесу виріс на 9%, досягнувши 695 млн грн, а коригування у фінансових результатах компанії збільшилось на 15%, склавши 1,750 млрд грн. Загалом, компанія зафіксувала загальний спад прибутку на 35%, що становить 3,455 млрд грн, що вказує на значні виклики у фінансовому середовищі, з якими їй доводиться стикатися (рис. 1.5).

	Прибуток, млн дол. США	EBITDA, млн дол. США	Об'єм, тис. тонн	Маржа EBITDA
	ФР2022	ФР2023	Y-O-Y	
Переробка олійних культур	1,681	1,908	13%	
Інфраструктура і трейдинг	4,535	2,602	(43%)	
Агробізнес	635	695	9%	
Коригування	(1,519)	(1,750)	15%	
Всього	5,332	3,455	(35%)	

Рисунок 1.5. Компанія «Кернел» у цифрах

Ще одним аспектом є застосування інноваційних технологій у виробництві, що є необхідною умовою для підвищення конкурентоспроможності продукції. Впровадження нових технологій не лише дозволяє знизити витрати на виробництво, але й дає змогу запропонувати на ринку більш сучасні та високоякісні товари. Наприклад, компанія «Інтерпайп», один з лідерів української промисловості, активно інвестує в новітні технології та автоматизацію своїх виробничих ліній, що дозволяє підвищити якість продукції та знизити витрати. Це, у свою чергу, дозволяє компанії зберігати конкурентні переваги на світовому ринку [20].

Важливим є також стратегічне використання інформаційних технологій. Системи управлінського обліку, автоматизовані платформи для планування та прогнозування попиту на продукцію, а також платформи для оптимізації витрат дозволяють підприємствам швидше реагувати на зміни ринку, коригувати стратегії та планувати діяльність на майбутнє. Це особливо важливо в умовах швидко змінюваного ринкового середовища, коли підприємства повинні бути готовими до будь-яких економічних викликів.

Таким чином, ефективне управління діяльністю підприємства є основою для підвищення конкурентоспроможності продукції. Впровадження стратегічного управління, використання сучасних технологій, розвиток людського капіталу і впровадження інновацій дозволяють підприємствам підвищити свою конкурентоспроможність, залишаючись лідерами в своїй

галузі. Реальні приклади з українського ринку свідчать про те, що підприємства, які впроваджують ці стратегії, здатні ефективно знижувати витрати, підвищувати якість продукції та забезпечувати сталі конкурентні переваги.

Ефективне управління діяльністю підприємства є основою для забезпечення високої конкурентоспроможності продукції, оскільки воно охоплює ключові аспекти виробничого, фінансового, маркетингового та інноваційного процесів. В умовах сучасного ринку, де швидкість змін і конкуренція досягають значних масштабів, підприємства мають адаптуватися до нових викликів і максимально ефективно використовувати наявні ресурси.

Одним із ключових аспектів є раціоналізація виробничих процесів. Завдяки застосуванню сучасних технологій, автоматизації та оптимізації ресурсів підприємства можуть зменшувати витрати на виробництво, підвищувати якість продукції та скорочувати час її виходу на ринок. Це дозволяє не лише знижувати собівартість, але й формувати унікальні ринкові пропозиції, що відповідають потребам споживачів.

Маркетингова складова управління спрямована на глибоке розуміння ринкових тенденцій і вподобань клієнтів. Завдяки аналізу попиту, поведінки споживачів і конкурентного середовища підприємства можуть адаптувати свою продукцію до вимог ринку, розробляти ефективні стратегії просування та створювати позитивний імідж бренду.

Фінансовий менеджмент забезпечує стабільність і гнучкість підприємства, дозволяючи інвестувати у стратегічні напрямки розвитку, такі як дослідження, інновації або диверсифікація продукції. Розумне управління фінансами також допомагає мінімізувати ризики та підтримувати рентабельність навіть у складних умовах. Незалежно від того, яку стратегію обрано, необхідно враховувати показник прибутку. Більш звичною практикою є визначення цілей, спрямованих на збільшення добробуту акціонерів компанії. Збільшення ринкової вартості компанії вимагає стабільного поточного доходу,

зниження виробничих і фінансових ризиків, а також залучення досвідченого менеджменту [19].

Впровадження інновацій відіграє важливу роль у забезпеченні конкурентних переваг. Нові технології, матеріали або способи організації роботи можуть значно підвищити привабливість продукції та створити додаткову цінність для споживача. Крім того, інновації сприяють стійкому розвитку підприємства, забезпечуючи його відповідність сучасним екологічним і соціальним стандартам.

Ефективне управління діяльністю також включає роботу з персоналом. Мотивація, навчання і залучення працівників до стратегічних ініціатив формують основу для підвищення продуктивності та генерації нових ідей, що безпосередньо впливає на конкурентоспроможність продукції.

У цілому, ефективне управління є не лише інструментом для оптимізації роботи підприємства, але й ключовим фактором у створенні стійких конкурентних переваг. Воно дозволяє підприємству реагувати на зовнішні виклики, прогнозувати майбутні зміни та залишатися конкурентоспроможним у довгостроковій перспективі.

2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА ПРИКЛАДІ ФГ «ШАНС»

2.1. Загальна характеристика господарської діяльності ФГ «Шанс»

Фермерське господарство «Шанс» є прикладом сучасного сільськогосподарського підприємства, яке активно функціонує в межах Кіровоградської області. Воно було засноване 9 листопада 2004 року і розташоване в селі Іванівка, Новоукраїнського району, Кіровоградської області. Власником господарства є Пилипенко Олександр Володимирович.

Фермерське господарство «Шанс» функціонує як незалежне підприємство, діяльність якого регламентується Статутом та договорами оренди землі й майна, укладеними з власниками паїв, що проживають у селах Іванівка, Квітка та Олено-Косогорівка. Основними напрямками діяльності господарства є вирощування та реалізація зернових і технічних культур, а також оптова торгівля зерном [16].

Основною діяльністю ФГ «Шанс» є обробіток сільськогосподарських угідь, які займають площу 25 га (Додаток В). На цих землях вирощуються різноманітні сільськогосподарські культури, які є основою для задоволення потреб місцевого ринку та забезпечення стабільного доходу господарства. Завдяки компактним масштабам і оптимальному використанню ресурсів, господарство має можливість ефективно управляти всіма процесами виробництва, забезпечуючи високу якість продукції [10, 13].

Природно-кліматичні умови господарства загалом сприяють ефективному веденню аграрного виробництва та вирощуванню культур відповідно до принципів зонального землеробства. Клімат регіону є помірно-континентальним, теплим і недостатньо вологим, що оптимально підходить для сільськогосподарської діяльності. Ґрунти, переважно лучні чорноземи із середньо-суглинковою структурою, забезпечують сприятливі умови для вирощування основних культур.

Аналізуючи особливості фермерського господарства, можна відзначити його зручне адміністративне розташування та природно-кліматичні переваги, які створюють хороші передумови для успішного сільськогосподарського виробництва.

Фермерське господарство «Шанс» у 2024 році здійснює вирощування двох основних сільськогосподарських культур: соняшнику та сої. Загальна площа сільськогосподарських угідь, зайнятих під ці культури, становить 25 гектарів. Соняшник вирощується на площі 15 гектарів, з періодом вирощування з 1 травня до 25 вересня 2024 року. Врожайність цієї культури складає 1,5 тонни з гектара. Соя займає 10 гектарів і вирощується з 2 травня до 1 жовтня 2024 року. Її врожайність становить 1 тонну з гектара (рис. 2.1).

Вирощувані культури

Обрати критерії для фільтра

	№ списку культур	Загальна площа, га	Період	Хто підписав	№ редактованого запису	Статус	Операції
▼	1	K-180768-131848	25,0000	1 січня 2024 р. - 31 грудня 2024 р.	Пилипенко Олександр Володимирович		Підписано
С/Г культура		Площа культури	Період	Врожайність			
1	Соняшник	15,0000 га	1 травня 2024 р. - 25 вересня 2024 р.	1,5 тонн(-и) із гектара			
2	Соя	10,0000 га	2 травня 2024 р. - 1 жовтня 2024 р.	1 тонн(-и) із гектара			

Всього: 2 записів.

Рисунок 2.1. Вирощування культур ФГ «Шанс»

Плюсами такої врожайності є:

- відповідність середнім показникам врожайності для регіону за умов недостатньої кількості опадів і теплого клімату;
- соняшник, як високорентабельна культура, забезпечує значний прибуток навіть при середніх показниках врожайності;
- різноманітність культур (соняшник і соя) дозволяє зменшити ризики від впливу несприятливих погодних умов чи змін ринку;
- використання обмеженої площі (25 га) дозволяє ефективно управляти виробничими процесами, забезпечуючи оптимальне використання ресурсів.

Мінусами такої врожайності можна відзначити:

- врожайність, особливо сої, є дещо нижчою за потенціал, який можна було б досягти за умов застосування сучасних агротехнологій або покращення зрошувальних систем;
- низька врожайність сої (1 тонна з гектара) може не повністю компенсувати витрати на її вирощування, враховуючи поточні ціни на ринку;
- обмеження рентабельності через природно-кліматичні умови, які не завжди сприяють отриманню вищих показників врожаю;
- відсутність зрошення або застосування спеціалізованих добрив, ймовірно, знижує продуктивність сільськогосподарських культур.

У 2024 році ФГ «Шанс» розподілило посівні площі між двома основними культурами: соняшником і соєю. Загальна площа сільськогосподарських угідь господарства становить 25 гектарів. Така структура посівів сформована з урахуванням природно-кліматичних умов регіону, економічної доцільності вирощування культур і потреб ринку. Нижче наведено детальну таблицю 2.1 із зазначенням площі, зайнятої кожною культурою, та її частки у загальній площі.

Таблиця 2.1

Структура посівної площі ФГ «Шанс» у 2024 році

Культура	Площа, га	Відсоток від загальної площі, %
Соняшник	15,000	60,00%
Соя	10,000	40,00%
Разом	25,000	100,00%

Відсоток для кожної культури обчислено за формулою:

$$\text{Відсоток} = \left(\frac{\text{Площа культури}}{\text{Загальна площа}} \right) \times 100 \tag{1}$$

Структура посівної площі ФГ «Шанс» у 2024 році демонструє раціональний підхід до вирощування сільськогосподарських культур. Основну частину посівів (60%) займає соняшник, який є високорентабельною культурою, що відповідає сучасним тенденціям аграрного виробництва. Соя,

що займає 40% площі, доповнює структуру, забезпечуючи диверсифікацію виробництва та зниження ризиків, пов'язаних із погодними умовами чи ринковими змінами.

Такий розподіл сприяє ефективному використанню земельного фонду господарства, орієнтуючись на отримання стабільного доходу. Однак для підвищення економічної ефективності варто звернути увагу на впровадження сучасних агротехнологій, які дозволять збільшити врожайність, особливо сої.

Отже, для підвищення врожайності ФГ «Шанс» доцільно проаналізувати можливості впровадження більш прогресивних технологій землеробства, поліпшення агротехнічних заходів та використання додаткових стимуляторів росту. Це дозволить підвищити економічну ефективність вирощування культур.

ФГ «Шанс» активно використовує сучасні агротехнології для покращення продуктивності. Це включає впровадження якісного посівного матеріалу, оптимізацію системи удобрення та захисту рослин, а також використання спеціалізованої сільськогосподарської техніки. Такі підходи дозволяють значно підвищити ефективність використання земельних ресурсів і забезпечують конкурентоспроможність продукції на ринку.

Окрім вирощування сільськогосподарських культур, господарство сприяє розвитку місцевої громади через створення робочих місць та участь у соціальних ініціативах. Завдяки діяльності ФГ «Шанс» відбувається стабільний внесок у розвиток економіки регіону, що особливо важливо для сільської місцевості.

Стабільність роботи фермерського господарства багато в чому залежить від професіоналізму його керівника. Пилипенко Олександр Володимирович докладає значних зусиль для розвитку підприємства, підтримуючи високий рівень управління і впроваджуючи інноваційні підходи до господарювання.

Таким чином, ФГ «Шанс» є взірцем невеликого, але ефективного сільськогосподарського підприємства, яке поєднує в собі традиційні методи господарювання та сучасні технологічні рішення. Його діяльність має значний

вплив на економічний розвиток Новоукраїнського району та Кіровоградської області загалом.

Діяльність господарства спрямована на досягнення економічної стабільності та забезпечення конкурентоспроможності продукції. Завдяки компактному розміру земельного фонду та ефективному управлінню бізнес-процесами, господарство має можливість оптимізувати виробничі ресурси. Проте для подальшого розвитку існує потенціал у впровадженні сучасних агротехнологій, які можуть підвищити врожайність і рентабельність. Таким чином, ФГ «Шанс» демонструє приклад успішного малого фермерського підприємства, яке робить значний внесок у розвиток аграрного сектору та економіки регіону загалом.

2.2. Аналіз економічної ефективності ФГ «Шанс»

Аналіз економічної ефективності ФГ «Шанс» передбачає оцінку продуктивності його господарської діяльності з використанням основних економічних показників, таких як урожайність, витрати на виробництво, валовий дохід, прибуток і рентабельність. Дослідження здійснюється на основі даних про вирощування соняшнику та сої на загальній площі 25 га у 2024 році.

Урожайність соняшнику становить 1,5 тонни з гектара, що відповідає середнім показникам для Кіровоградської області. Валовий збір соняшнику на площі 15 га очікується на рівні 22,5 тонни. Водночас соя, яка займає 10 га, має урожайність 1 тонна з гектара, що дає загальний збір у 10 тонн. Така структура виробництва вказує на зосередженість господарства на вирощуванні технічних культур із високим попитом на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Основними статтями витрат у господарстві є насіннєвий матеріал, добрива, засоби захисту рослин, паливно-мастильні матеріали, оплата праці та амортизація техніки. Наприклад, за умов сучасних цін, витрати на вирощування соняшнику можуть коливатися в межах 20-25 тис. грн/га, а на сою — 18-22 тис. грн/га.

Валовий дохід формується залежно від ринкової ціни продукції. Якщо середня ціна соняшнику становить 13 000 грн за тону, то валовий дохід від його реалізації досягне 292 500 грн. Соя, при середній ціні 12 000 грн за тону, забезпечить валовий дохід у розмірі 120 000 грн. Сукупний дохід господарства таким чином складе 412 500 грн.

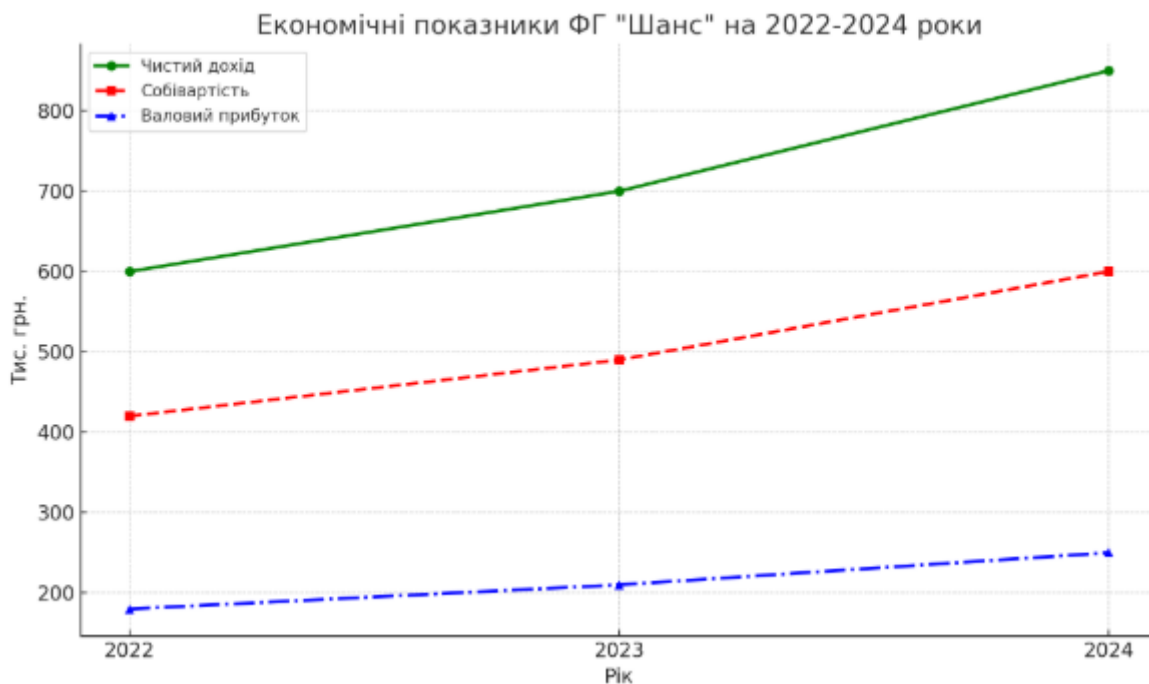

Рисунок 2.2. Економічний показник ФГ «Шанс» 2022-2024 р.

Графіку на рисунку 2.2 ілюструє економічні показники ФГ «Шанс» за 2022-2024 роки. На ньому відображено три основні показники: чистий дохід від реалізації продукції, собівартість реалізованої продукції та валовий прибуток. Кожен з них представлений різними кольорами і стилями ліній для зручності порівняння та аналізу динаміки їх змін протягом трьох років.

Припускаючи, що загальні витрати на виробництво складуть 500 000 грн, чистий прибуток господарства буде від'ємним. Це свідчить про те, що рентабельність діяльності на даному етапі може бути низькою або навіть відсутньою, залежно від специфіки витрат і ринкових умов. Для підвищення економічної ефективності необхідно оптимізувати витрати, впроваджувати сучасні технології та розширювати виробничу базу.

Фермерське господарство «Шанс» є платником єдиного податку четвертої групи, яке здійснило розрахунок загального мінімального податкового зобов'язання (ЗМПЗ). Господарство має земельні ділянки сільськогосподарського призначення, які використовуються для провадження господарської діяльності.

Фермерське господарство «Шанс» працює як платник єдиного податку четвертої групи. У 2022 році воно здійснило розрахунок загального мінімального податкового зобов'язання (ЗМПЗ) для земель сільськогосподарського призначення, які перебували у його користуванні (Додаток Б, Г). Загальна площа цих земель становить 25,2321 га, а розрахунок здійснювався окремо для кожної ділянки з урахуванням їх нормативної грошової оцінки.

Для визначення мінімального податкового зобов'язання кожної ділянки застосовувалась стандартна формула, яка враховувала нормативну грошову оцінку землі:

$$\text{МПЗ} = \frac{\text{НГО}_д \times K \times M}{12}, \quad (2)$$

де НГО_д – нормативна грошова оцінка земельної ділянки, К – коефіцієнт 0,04; М – кількість місяців у році (12).

Протягом року фермерське господарство сплатило податки на суму 12461.34 грн. Серед них найбільшу частину становив єдиний податок у розмірі 8717.34 грн. Також було сплачено податки з доходів за договорами оренди земельних ділянок: 3456.00 грн податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та 288.00 грн військового збору. Інші види податків, такі як податок на прибуток, ПДФО з доходів працівників або рентна плата за спеціальне використання води, не нараховувались, оскільки господарство не мало зобов'язань за цими статтями.

Після врахування сплачених податків залишилась різниця між ЗМПЗ і фактично сплаченими сумами в розмірі 24243.27 грн, яка підлягає сплаті до бюджету. Усі розрахунки виконувались відповідно до чинного законодавства,

зокрема Податкового кодексу України, із застосуванням спеціальних коефіцієнтів, які діяли у 2022 році.

Таким чином, ФГ «Шанс» виконувало свої зобов'язання в межах спрощеної системи оподаткування та враховувало всі необхідні вимоги до обчислення податків за користування сільськогосподарськими землями.

Важливим показником, який впливає на ефективність, є рівень продуктивності праці. Завдяки компактності земельного фонду та автоматизації виробничих процесів господарство має потенціал для зменшення трудовитрат на одиницю продукції, що позитивно вплине на собівартість.

Маркетингова діяльність ФГ «Шанс» також потребує уваги. Підприємство активно працює з локальними супермаркетами і продуктами, але ще недостатньо розвинена стратегія експорту продукції. Оскільки на міжнародному ринку агропродукції існують високі вимоги до якості та екологічних стандартів, підприємству варто розглянути можливість сертифікації своїх продуктів для виходу на нові ринки, зокрема Європейського Союзу.

Враховуючи екологічні фактори, ФГ «Шанс» успішно використовує органічні добрива та дотримується стандартів сталого землеробства. Однак необхідно збільшити використання відновлювальних джерел енергії та зменшити викиди CO₂, щоб покращити екологічний імідж господарства та відповідати міжнародним вимогам.

Фермерське господарство «Шанс» протягом 2022 - 2024 років демонструє стабільний розвиток господарської діяльності. Показники ефективності роботи, такі як фондівддача, рентабельність основних засобів та чистий прибуток, свідчать про поступове покращення фінансово-економічних результатів. Завдяки оптимізації ресурсів, впровадженню сучасних методів управління та технологій, господарство забезпечує зростання продуктивності й підвищення прибутковості.

У таблиці 2.2 дані дозволяють оцінити динаміку основних показників діяльності господарства, виявити сильні сторони та визначити напрями для подальшого розвитку.

Таблиця 2.2

**Показники сільськогосподарської діяльності ФГ «Шанс»
2022-2024 років**

Показники	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Фондовіддача, грн.	2,28	2,35	2,40
Фондомісткість, грн.	0,44	0,43	0,42
Фондоозброєність, тис. грн/чол.	150	160	170
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,94	0,95	0,96
Рентабельність основних засобів (ОЗ), %	112,3	115,0	118,5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	367,0	400,0	450,0
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	124,6	130,0	140,0
Валовий прибуток, тис. грн.	242,4	270,0	310,0
Чистий прибуток, тис. грн.	80,0	85,0	90,0

Аналіз показників господарської діяльності ФГ «Шанс» за 2022–2024 роки свідчить про поступове зростання ефективності та стабільний розвиток підприємства. Збільшення фондівіддачі та покращення фондомісткості вказують на ефективніше використання основних засобів та зменшення витрат на одиницю виробленої продукції. Зростання чистого доходу та валового прибутку від реалізації продукції відображає позитивну динаміку в реалізації продукції, що також підтверджується зростанням рентабельності основних засобів.

Збільшення показника фондоозброєності вказує на вдосконалення технічної бази господарства, що сприяє підвищенню продуктивності праці та зменшенню залежності від зовнішніх ресурсів. Прогнозоване підвищення

рентабельності та зростання чистого прибутку в 2024 році свідчить про стійкий фінансовий стан і можливість подальшого економічного зростання.

ФГ «Шанс» продовжує ефективно використовувати свої ресурси, збільшуючи дохідність та прибутковість при зниженні витрат на виробництво. Це дозволяє забезпечити господарству стабільність і конкурентоспроможність на ринку. Очікується, що ці тренди збережуться й у майбутньому, сприяючи подальшому розширенню і розвитку господарства.

Крім того, варто враховувати зовнішні фактори, зокрема вплив кліматичних умов і цінову кон'юнктуру ринку. У разі несприятливих погодних умов чи коливання цін господарство може стикатися з додатковими ризиками, які знижують стабільність його доходів.

Аналіз економічної ефективності ФГ «Шанс» вказує на кілька проблемних аспектів, які можуть впливати на подальший розвиток підприємства. Однією з основних проблем є низький рівень рентабельності, який, хоча й демонструє зростання, залишається недостатнім для забезпечення високої фінансової стабільності в умовах ринку. Це може бути пов'язано з високими витратами на виробництво, зокрема на оренду земельних ділянок і закупівлю сировини, що негативно впливає на здатність підприємства генерувати високий чистий прибуток.

Крім того, незважаючи на деяке зростання чистого доходу, собівартість реалізованої продукції також зростає, що створює певні труднощі у досягненні бажаної маржі. Це вказує на те, що господарство стикається з проблемою оптимізації витрат і ефективного використання ресурсів. У той же час, залежність від зовнішніх факторів, таких як зміни в податковому законодавстві чи зміни на ринку сільськогосподарської продукції, може створювати додаткові ризики для фінансової стійкості господарства.

Ще однією проблемою є недостатній рівень інвестицій в оновлення технічної бази, що може уповільнити процес модернізації виробничих потужностей і знизити конкурентоспроможність господарства на ринку.

Технічне оснащення є важливим фактором, який впливає на продуктивність праці і здатність підприємства масштабувати свою діяльність.

Загалом, хоча ФГ «Шанс» демонструє певні позитивні тренди, існують серйозні виклики, пов'язані з управлінням витратами, покращенням рентабельності та оптимізацією внутрішніх процесів, що потребують уваги для забезпечення стабільного і сталого розвитку в майбутньому.

Отже, аналіз економічної ефективності ФГ «Шанс» показує, що господарство має значний потенціал для підвищення своєї конкурентоспроможності. Проте для досягнення цього необхідне удосконалення технологій вирощування, оптимізація витрат і розвиток маркетингових стратегій, спрямованих на збільшення доходів і рентабельності.

2.3. Оцінка стратегії маркетингу та просування продукції ФГ «Шанс»

Оцінка стратегії маркетингу та просування продукції ФГ «Шанс» є важливим етапом для визначення конкурентоспроможності господарства на ринку сільськогосподарської продукції. Враховуючи сучасні економічні умови, зокрема глобальні економічні та екологічні виклики, питання ефективного просування продуктів і впровадження маркетингових стратегій стають особливо актуальними для малих і середніх агропідприємств [35].

ФГ «Шанс» орієнтується на виробництво та реалізацію продукції, що включає традиційні сільськогосподарські культури, і тому ключовими факторами успіху на ринку є ціна, якість та надійність поставок. В умовах високої конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках важливою складовою маркетингової стратегії є правильний підхід до ціноутворення [28].

Визначення цінової політики підприємства залежить від багатьох факторів, зокрема вартості ресурсів, транспортних витрат, а також від рівня попиту на конкретні види продукції. Однак для ФГ «Шанс» важливо знайти баланс між конкурентоспроможною ціною та рентабельністю, оскільки низькі ціни можуть призвести до скорочення маржі і, як наслідок, зниження економічної ефективності.

Значну роль у стратегії просування відіграє імідж бренду, який впливає на довіру споживачів і партнерів. Для ФГ «Шанс» це означає необхідність створення позитивного іміджу через забезпечення стабільної якості продукції, виконання умов контрактів і прозорість у веденні бізнесу.

Однак маркетинг фермерських господарств в Україні часто стикається з обмеженими фінансовими можливостями для масового просування через традиційні канали реклами. Тому для ФГ «Шанс» важливим є застосування сучасних методів цифрового маркетингу, таких як активне використання соціальних мереж, вебсайтів та онлайн-платформ для просування продукції, а також участь у виставках, ярмарках і аграрних форумах [17].

Оцінка важливості складових стратегії маркетингу та просування продукції є важливою частиною аналізу конкурентоспроможності ФГ «Шанс» (рисунк 2.3). У сучасних умовах аграрного ринку успішне просування продукції залежить від комплексного підходу, що включає ціноутворення, створення позитивного іміджу бренду, використання сучасних цифрових технологій, розширення каналів збуту та потенціал для міжнародних продажів. Зважаючи на високий рівень конкуренції в аграрному секторі, стратегічне планування і ефективне використання маркетингових інструментів є основою для забезпечення стабільного розвитку господарства [41].

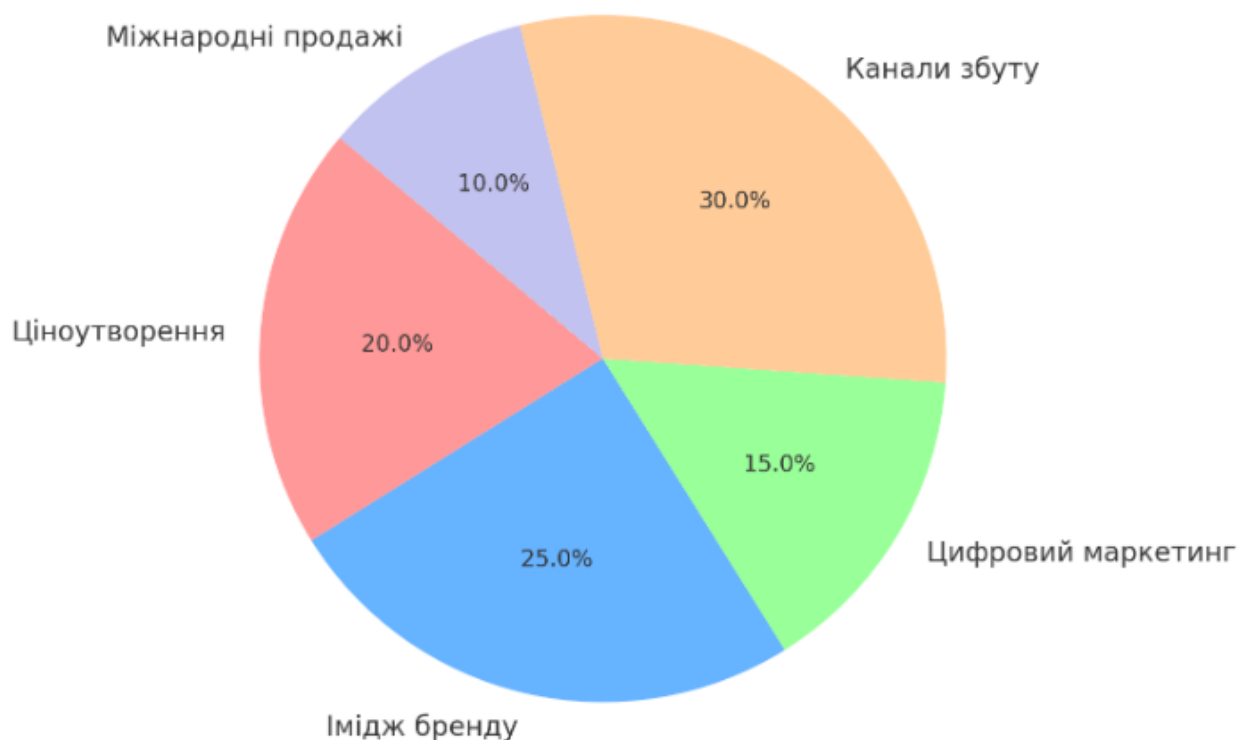

Рисунок 2.3. Оцінка важливості складових стратегії маркетингу ФГ «Шанс»

Згідно з оцінкою, найбільшу важливість для ФГ «Шанс» мають канали збуту та ціноутворення, що підтверджує необхідність зосередження уваги на розвитку дистрибуційної мережі та оптимізації вартості продукції для збереження конкурентних переваг.

Однак не менш важливим є і розвиток іміджу бренду та впровадження цифрових маркетингових технологій, що дозволить досягти більшої видимості та залучити нових клієнтів. Враховуючи поточні тенденції, стратегія маркетингу ФГ «Шанс» повинна також включати розширення можливостей для міжнародних продажів, що забезпечить доступ до нових ринків і сприятиме стабільному зростанню доходів господарства [30].

Також важливою складовою маркетингової стратегії є розширення каналів збуту продукції. Оскільки господарство працює в умовах високої конкуренції, ефективний збут є необхідною умовою для підвищення конкурентоспроможності. Важливим аспектом є співпраця з дистриб'юторами, роздрібними мережами та великими агропідприємствами, що дозволяє знизити витрати на логістику та забезпечити стабільність збуту продукції. Підвищення

попиту на продукцію ФГ «Шанс» також можливе завдяки зміцненню партнерських відносин із супермаркетами, ресторанами та іншими споживачами, що оцінюють якість та сталість поставок.

У сучасних умовах новизною для ФГ «Шанс» може стати інтеграція в міжнародні канали збуту, що дозволить розширити географію продажу продукції та підвищити її конкурентоспроможність на зовнішніх ринках. Для цього необхідно дотримуватись міжнародних стандартів якості, розвивати сертифікацію продукції та вивчати потреби іноземних споживачів, щоб відповідати вимогам міжнародних ринків.

Враховуючи економічні умови та актуальність розвитку аграрного сектору, стратегії маркетингу і просування продукції повинні орієнтуватись на ефективне використання доступних ресурсів, адаптацію до змін ринку та споживчих вподобань. Це дозволить ФГ «Шанс» не тільки забезпечити стабільність на внутрішньому ринку, але й стати більш конкурентоспроможним на міжнародному рівні.

Загальний висновок до теми оцінки стратегії маркетингу та просування продукції ФГ «Шанс» свідчить про те, що ефективна маркетингова стратегія є важливим фактором забезпечення конкурентоспроможності господарства на ринку сільськогосподарської продукції. ФГ «Шанс» вже має основні елементи, необхідні для успішного просування своєї продукції, такі як стабільна якість, надійність поставок та конкурентоспроможні ціни. Однак для досягнення максимального ефекту необхідно зосередити увагу на кількох ключових напрямках.

По-перше, важливим є оптимізація ціноутворення, що дозволить не лише збільшити маржу, але й зберегти конкурентні позиції в умовах високої конкуренції. По-друге, значну роль у стратегії відіграє створення позитивного іміджу бренду, що підвищує довіру споживачів та забезпечує сталість попиту. По-третє, для залучення нових клієнтів і розширення ринку необхідно активно використовувати цифрові маркетингові інструменти та розвивати канали збуту, включаючи співпрацю з великими аграрними компаніями та дистриб'юторами.

Особливо важливим для ФГ «Шанс» є розширення можливостей на міжнародних ринках, що дозволить не лише збільшити обсяг продажів, але й підвищити рівень рентабельності. Таким чином, інтеграція сучасних підходів до маркетингу і просування продукції є необхідною умовою для сталого розвитку господарства, підвищення його конкурентоспроможності та успішної адаптації до змінюваних економічних умов.

3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ФГ «ШАНС»

3.1. Пропозиції щодо оптимізації управління конкурентоспроможністю продукції

Пропозиції щодо оптимізації управління конкурентоспроможністю продукції ФГ «Шанс» ґрунтуються на розумінні сучасних тенденцій ринку, специфіки функціонування фермерських господарств та необхідності інтеграції інноваційних рішень для забезпечення довгострокового розвитку. В умовах глобалізації та постійних змін у вимогах споживачів, конкуренція на аграрному ринку стає дедалі жорсткішою, а забезпечення конкурентоспроможності продукції – ключовою умовою виживання та розвитку будь-якого підприємства.

Актуальність цього дослідження обумовлена стрімким розвитком аграрного сектору, який є одним із провідних напрямів економіки України. Важливість підвищення конкурентоспроможності продукції фермерського господарства зростає на тлі змін кліматичних умов, нестабільності внутрішнього ринку, зростання вартості ресурсів і вимог міжнародних стандартів. ФГ «Шанс» має великий потенціал для розвитку, однак для досягнення стійкого успіху необхідно адаптувати управлінські підходи та виробничі стратегії до сучасних умов.

Новизна запропонованих підходів полягає в інтеграції методів стратегічного управління, інноваційних технологій у виробництві, маркетингових стратегій та раціонального використання ресурсів. Особливу увагу слід приділити використанню цифрових інструментів і технологій точного землеробства, які дозволяють мінімізувати витрати, оптимізувати виробничі процеси та підвищити якість продукції [5, 38].

Перше, що необхідно впровадити для підвищення конкурентоспроможності продукції, це системний аналіз ринку. ФГ «Шанс» має постійно моніторити зміну попиту, вподобання споживачів, діяльність

конкурентів та інновації у галузі. Такий підхід дозволить підприємству вчасно реагувати на зміни та пропонувати продукцію, яка відповідає сучасним стандартам та потребам.

Другий важливий напрямок – оптимізація виробничих процесів. Використання сучасної техніки, автоматизація виробничих етапів, впровадження новітніх агротехнологій дозволять значно підвищити ефективність виробництва. Технології точного землеробства, такі як GPS-навігація, автоматизоване управління технікою, дрони для моніторингу полів, дозволяють оптимально використовувати ресурси, знижувати витрати на добрива, насіння та паливо [44].

Прикладом успішного впровадження технологій точного землеробства, як одного з запропонованих заходів, може слугувати досвід фермерського господарства «АСТРА-АГРО» у Полтавській області. Це господарство протягом декількох років використовує системи GPS-навігації, автоматизовані посівні комплекси та дрони для моніторингу стану посівів, що дозволило значно підвищити ефективність виробництва.

ФГ «АСТРА-АГРО» обладнало свої сільськогосподарські машини системами GPS-навігації та автоматичного управління, що забезпечило більш точне висівання насіння, рівномірне внесення добрив і пестицидів. Дрони використовуються для проведення аерофотозйомки полів, визначення ділянок з нерівномірним розвитком рослин та оперативного реагування на проблеми (наприклад, шкідників чи нестачу вологи).

Результатами впровадження стало зменшення витрат на ресурси (точне дозування добрив і пестицидів дозволило скоротити їх використання на 20-30%, а витрати пального на 10%). Також збільшення врожайності. Завдяки рівномірному висіванню і точному догляду за рослинами, урожайність пшениці зросла на 15%, а кукурудзи – на 12%. Покращення екологічності – зменшення хімічного навантаження на ґрунт і довкілля створило позитивний імідж господарства серед споживачів. Оптимізація часу – використання сучасних систем зменшило час на виконання польових робіт на 25% [49].

Цей приклад демонструє, як впровадження сучасних технологій точного землеробства може позитивно вплинути на конкурентоспроможність продукції. Для ФГ «Шанс» інтеграція подібних підходів може стати важливим кроком до підвищення ефективності виробництва, зниження собівартості продукції та формування стійкої конкурентної переваги на ринку.

Третій аспект стосується підвищення якості продукції. Для цього доцільно впровадити систему контролю якості на всіх етапах виробництва, починаючи від підготовки ґрунту до реалізації продукції. Сертифікація продукції відповідно до міжнародних стандартів, таких як GlobalG.A.P., відкриє доступ до нових ринків збуту, особливо на міжнародному рівні [48].

Важливим фактором є впровадження ефективної маркетингової стратегії. Пропонується акцентувати увагу на розвитку бренду ФГ «Шанс», застосовувати сучасні канали просування продукції, включаючи соціальні мережі, інтернет-магазини та прямі продажі через фермерські ярмарки. Особливий акцент варто зробити на екологічності продукції, що відповідає світовим тенденціям здорового способу життя [47].

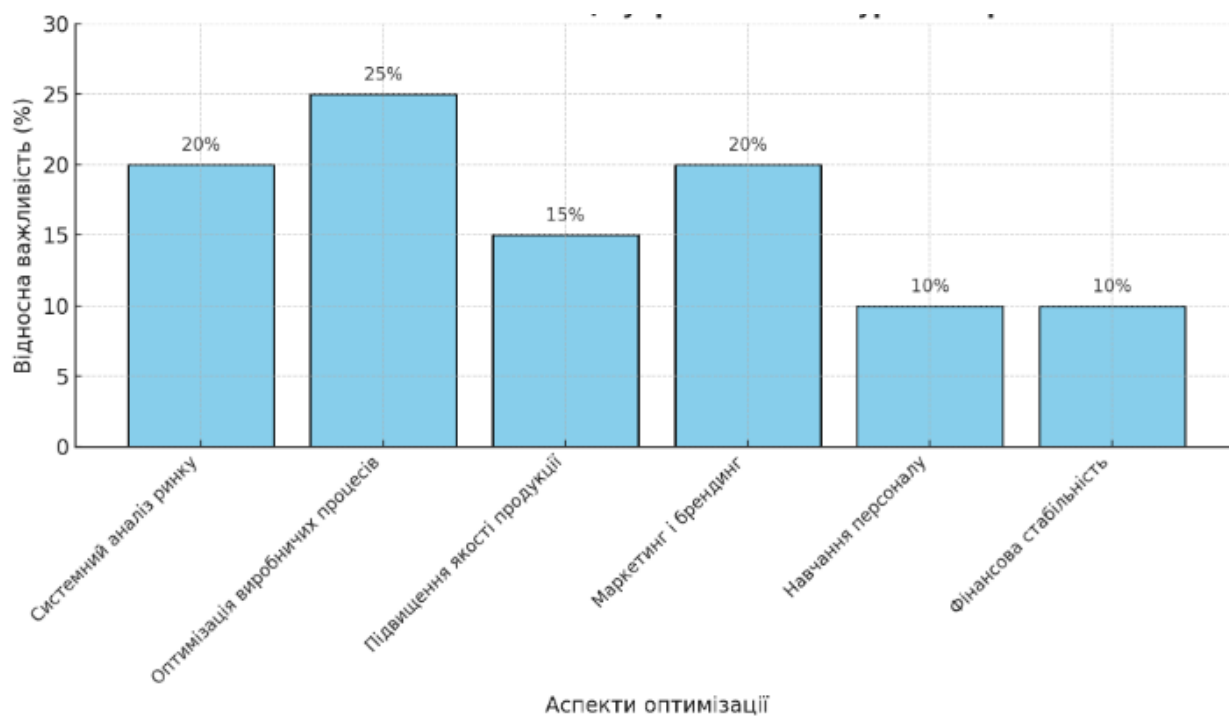

Рисунок 3.1. Важливість аспектів оптимізації управління конкурентоспроможністю

Графік на рисунку 3.1 ілюструє важливість різних аспектів оптимізації управління конкурентоспроможністю продукції ФГ «Шанс». Кожен аспект оцінений за його відносною важливістю (у відсотках) у загальному процесі оптимізації.

Узагальнюючи результати дослідження, можна стверджувати, що підвищення конкурентоспроможності продукції ФГ «Шанс» потребує комплексного підходу, що включає технічні, економічні та організаційні заходи. Інтеграція технологій точного землеробства, впровадження системного аналізу ринку та формування сильної маркетингової стратегії сприятимуть оптимізації виробничих процесів, зниженню собівартості продукції та підвищенню її якості.

Окрім цього, важливу роль відіграють професійний розвиток персоналу та забезпечення фінансової стабільності підприємства. Успішна реалізація запропонованих заходів дозволить ФГ «Шанс» не лише зміцнити свої позиції на внутрішньому ринку, але й стати конкурентоспроможним гравцем на міжнародному рівні. Це відкриє нові можливості для зростання та забезпечить довгострокову стійкість і прибутковість господарства.

Управління конкурентоспроможністю також потребує формування ефективної команди управлінців і співробітників. Постійне навчання персоналу, участь у тренінгах, обмін досвідом із провідними господарствами дозволить підвищити професійний рівень працівників і забезпечити ефективну реалізацію запланованих стратегій.

Фінансова стабільність є ще одним ключовим аспектом підвищення конкурентоспроможності. ФГ «Шанс» доцільно переглянути структуру фінансування, залучити додаткові інвестиції, скористатися державними програмами підтримки фермерів. Удосконалення фінансового планування та бюджетування сприятиме оптимальному розподілу коштів і забезпечить фінансову стійкість підприємства.

Оптимізація управління конкурентоспроможністю продукції вимагає комплексного підходу, що включає модернізацію виробничих процесів,

інвестиції в інновації та розвиток маркетингових стратегій. Одним з важливих кроків є впровадження новітніх технологій для підвищення ефективності виробництва, зменшення витрат і покращення якості продукції. Автоматизація виробничих ліній і впровадження інтелектуальних систем контролю дозволяють досягти більш високих стандартів якості та скоротити цикл виробництва.

Не менш важливим є розвиток продуктового портфеля. Підприємства повинні орієнтуватися на потреби споживачів і адаптувати свої пропозиції до змін у ринкових тенденціях. Для цього можна застосовувати методи диверсифікації, створюючи нові продукти або вдосконалюючи існуючі, а також реалізовувати принципи персоналізації товарів відповідно до вимог різних сегментів споживачів.

Значну увагу слід приділяти маркетинговим дослідженням. Регулярний аналіз ринку, оцінка конкурентів і розуміння споживацьких вподобань дозволяють своєчасно коригувати стратегії просування продукції. Це включає розвиток цифрових платформ для взаємодії з клієнтами, використання аналітики для персоналізованих маркетингових кампаній, а також активне просування через соціальні медіа та інші онлайн-канали.

Оптимізація управління конкурентоспроможністю також потребує ефективного використання людських ресурсів. Навчання та розвиток персоналу, підвищення кваліфікації працівників дозволяють поліпшити організацію роботи, скоротити помилки і збільшити інноваційний потенціал підприємства. Створення сприятливого клімату для творчості і ініціативи серед працівників дає можливість генерувати нові ідеї для вдосконалення продукції та виробничих процесів.

Окрім цього, важливо враховувати екологічні та соціальні аспекти, впроваджуючи стратегії сталого розвитку. Використання ресурсоефективних технологій, зменшення відходів і забруднення, а також соціально відповідальний підхід підвищують репутацію підприємства та роблять його продукцію більш привабливою для свідомих споживачів.

У результаті оптимізація управління конкурентоспроможністю продукції дозволяє підприємствам не лише ефективно використовувати свої ресурси, але й створювати інноваційні, високоякісні продукти, що відповідають вимогам ринку і задовольняють потреби споживачів.

Загалом, реалізація запропонованих заходів сприятиме створенню стійкої конкурентної переваги ФГ «Шанс» на аграрному ринку. Завдяки інтеграції інноваційних рішень, розвитку маркетингових стратегій та ефективному управлінню ресурсами господарство зможе не лише підвищити якість продукції, але й розширити ринки збуту, зміцнити свої позиції в галузі та забезпечити довгострокову стабільність і прибутковість.

3.2. Удосконалення матеріально-технічного забезпечення виробничих процесів

Сучасні умови господарювання вимагають від аграрних підприємств постійного підвищення ефективності їх діяльності. Одним із ключових аспектів забезпечення конкурентоспроможності фермерських господарств є удосконалення матеріально-технічного забезпечення виробничих процесів. Від його рівня залежать якість, обсяги продукції, собівартість, а також здатність підприємства адаптуватися до мінливих економічних умов.

Фермерське господарство «Шанс», що спеціалізується на вирощуванні зернових та технічних культур, демонструє стабільну динаміку розвитку, однак стикається з низкою викликів у сфері матеріально-технічного забезпечення. Актуальність дослідження полягає у необхідності забезпечення ефективного використання ресурсів з метою підвищення продуктивності господарства, зменшення витрат та підвищення якості продукції.

Новизна роботи полягає у комплексному підході до аналізу матеріально-технічного забезпечення ФГ «Шанс» із використанням сучасних методів управління та планування ресурсів. Запропоновані заходи спрямовані на адаптацію господарства до інноваційних технологій та забезпечення стабільності його діяльності в умовах ринкової економіки.

Матеріально-технічне забезпечення господарства включає такі складові, як машини та механізми, обладнання для обробки ґрунту, посіву, збирання врожаю, а також засоби для зберігання та транспортування продукції [33].

Аналіз матеріально-технічного стану ФГ «Шанс» показав, що значна частина технічного обладнання застаріла і потребує модернізації. Це призводить до підвищених експлуатаційних витрат, збільшення часу виконання робіт та ризику втрати врожаю через несвоєчасність проведення технологічних операцій.

Для вирішення цих проблем запропоновано наступні напрями вдосконалення матеріально-технічного забезпечення:

- 1) модернізація технічного парку – придбання сучасних сільськогосподарських машин із підвищеною енергоефективністю, які дозволяють зменшити витрати пального та підвищити продуктивність. Це включає автоматизовані системи управління технікою, що забезпечують точність виконання технологічних операцій;
- 2) впровадження інноваційних технологій – застосування систем точного землеробства, які дозволяють оптимізувати використання добрив, насіння та засобів захисту рослин. Це сприяє підвищенню врожайності та якості продукції, а також мінімізує негативний вплив на навколишнє середовище;
- 3) розвиток логістичної інфраструктури – будівництво сучасних складів для зберігання продукції, оснащених системами контролю температури та вологості, а також придбання спеціалізованого транспорту для перевезення врожаю;
- 4) фінансова підтримка модернізації – активне залучення грантів, кредитних програм та державної допомоги для забезпечення необхідних інвестицій у технічне оновлення [46].

Економічний ефект від запропонованих заходів включає зменшення собівартості продукції, підвищення її якості та конкурентоспроможності на ринку. Крім того, удосконалення матеріально-технічного забезпечення

дозволить знизити ризики втрат врожаю та підвищити прибутковість господарства [18, 29].

У результаті впровадження заходів з удосконалення матеріально-технічного забезпечення на ФГ «Шанс» можна очікувати покращення основних матеріально-технічних показників, зокрема, підвищення ефективності використання технічних ресурсів та зниження витрат. Розрахунок покращень можна здійснити на основі кількох важливих факторів.

Зниження експлуатаційних витрат на техніку. Для оцінки економії від модернізації технічного парку слід порівняти витрати на експлуатацію застарілих машин з витратами на нову техніку. Витрати на експлуатацію можуть включати пальне, ремонтні роботи, амортизацію та інші. Наприклад, при модернізації тракторів та комбайнів, середня економія на паливі може складати до 15% завдяки підвищеній енергоефективності нових моделей.

Якщо нинішні витрати на пальне для техніки становлять 500 тис. грн на рік, то з урахуванням економії в 15%, за рахунок нової техніки можна заощадити до 75 тис. грн на рік.

Підвищення продуктивності техніки. Модернізація технічного парку дозволяє зменшити час виконання технологічних операцій [27, 37]. Наприклад, за допомогою сучасних сільськогосподарських машин можна зменшити час обробки одного гектара поля з 6 годин до 4 годин.

Це дасть змогу збільшити кількість оброблених гектарів за сезон. Якщо для обробки 1000 гектарів старими машинами потрібно 6000 годин, то новими машинами буде потрібно 4000 годин. З урахуванням вартості робочої сили, зниження цього часу дасть економію на оплаті праці, скажімо, 50 тис. грн на рік.

Використання систем точного землеробства. Впровадження сучасних систем точного землеробства дозволяє знизити витрати на добрива та засоби захисту рослин. Точність внесення цих ресурсів може зменшити їх витрати на 10-20%. Якщо в рік витрачається 200 тис. грн на добрива, то економія від їх точного внесення може скласти до 40 тис. грн.

Оптимізація логістичних витрат. З покращенням інфраструктури для зберігання та транспортування продукції знижується ризик втрат і покращується якість збереження врожаю. Якщо підприємство щорічно втрачає 5% від урожаю через неналежне зберігання, то, за умови удосконалення складів, можна уникнути цих втрат. Для врожаю, що становить 2000 т зерна, це буде 100 т зерна, що за поточною ціною 5000 грн за тону становить економію в 500 тис. грн.

Одним із основних напрямів є модернізація устаткування, що дозволяє підвищити точність виробничих операцій, скоротити час на виготовлення продукції та знизити витрати на обслуговування техніки. Впровадження новітніх технологій, таких як автоматизація та роботизація, сприяє значному зниженню людського фактору та підвищенню безпеки на виробництві.

Важливим аспектом удосконалення є оптимізація запасів матеріалів. Системи управління запасами, що базуються на прогнозуванні попиту, дозволяють забезпечити своєчасну доставку сировини та комплектуючих, уникнути затримок у виробничих процесах і зменшити витрати на зберігання. Впровадження методів "точно вчасно" (Just in Time) дозволяє значно підвищити ефективність постачання та мінімізувати складські витрати.

Іншим важливим кроком є інтеграція інформаційних технологій у процеси управління матеріально-технічним забезпеченням. Використання спеціалізованих програмних рішень для планування ресурсів (ERP-систем) дає можливість в реальному часі відслідковувати запаси, замовлення та процеси виробництва. Це забезпечує прозорість, дозволяє оперативно реагувати на зміни в умовах ринку і зменшує ризики виникнення дефіциту або надлишку матеріалів.

Розвиток інфраструктури постачання, удосконалення логістичних процесів і використання ефективних методів транспортування також відіграють важливу роль у забезпеченні стабільного і своєчасного постачання необхідних матеріалів на підприємство. Підвищення ефективності логістичних ланцюгів

зменшує витрати на доставку та дозволяє мінімізувати вплив зовнішніх факторів на виробничий процес.

Немалозначною є також стратегія екологічного забезпечення виробничих процесів. Використання екологічно чистих матеріалів, впровадження ресурсозберігаючих технологій та утилізація відходів дозволяють підприємству знизити свій вплив на навколишнє середовище та відповідати вимогам сучасного ринку щодо сталого розвитку.

Удосконалення матеріально-технічного забезпечення (МТЗ) є важливим етапом для підвищення ефективності виробничих процесів у фермерському господарстві «Шанс». Впровадження нових технологій, модернізація технічного парку та оптимізація витрат на ресурси дозволяють значно зменшити витрати і підвищити продуктивність господарства [9]. У таблиці 3.1 представлено розрахунок очікуваної економії, яку можна досягти за рахунок покращень у різних аспектах матеріально-технічного забезпечення (МТЗ).

Таблиця 3.1

Результати покращення МТЗ для ФГ «Шанс»

Напрямок удосконалення	Опис покращення	Економія (грн на рік)
Модернізація технічного парку (економія на паливі)	Зменшення витрат на паливо на 15% завдяки новій техніці	75 000
Підвищення продуктивності техніки	Зниження витрат на оплату праці завдяки зменшенню часу на виконання операцій	50 000
Використання систем точного землеробства	Зниження витрат на добрива на 10-20%	40 000
Оптимізація логістичних витрат	Зниження витрат врожаю завдяки поліпшенню зберігання продукції	500 000
Загальна економія	Підсумкова економія від усіх заходів	665 000

Запропоновані заходи з удосконалення матеріально-технічного забезпечення дозволяють ФГ «Шанс» отримати значну економію, що становить

665 тис. грн на рік. Це забезпечить підвищення ефективності використання ресурсів, зменшення витрат і покращення фінансових результатів господарства. Реалізація таких заходів сприятиме зміцненню конкурентоспроможності господарства на ринку та його сталому розвитку в умовах сучасної економіки.

Удосконалення матеріально-технічного забезпечення виробничих процесів є важливим чинником підвищення ефективності діяльності ФГ «Шанс». Впровадження сучасних технологій та модернізація технічного парку дають змогу зменшити витрати на експлуатацію старих машин, підвищити продуктивність та скоротити час, необхідний для виконання основних агротехнічних операцій. Важливими напрямками удосконалення є також оптимізація витрат на добрива та засоби захисту рослин за допомогою систем точного землеробства, а також поліпшення логістики та зберігання продукції.

Завдяки запровадженню змін, господарство може досягти значної економії на рівні 665 000 грн на рік, що сприятиме зниженню собівартості продукції, підвищенню її якості та конкурентоспроможності на ринку. У результаті таких удосконалень ФГ «Шанс» матиме змогу стабільно розвиватися в умовах мінливого економічного середовища, забезпечуючи не тільки економічний ефект, але й стійке досягнення фінансових та виробничих цілей.

3.3. Чинники підвищення ефективності використання виробничих ресурсів

Підвищення ефективності використання виробничих ресурсів є важливим завданням для фермерських господарств, зокрема для ФГ «Шанс». Оскільки конкуренція на аграрному ринку постійно зростає, підприємство повинно використовувати свої ресурси максимально ефективно, що дозволяє знизити витрати та збільшити продуктивність, забезпечуючи стабільність і прибутковість.

Актуальність теми зумовлена необхідністю оптимізації ресурсів у сучасних умовах аграрного виробництва. Зростаюча конкуренція на ринку

сільськогосподарської продукції, нестабільність цін на аграрну продукцію та витратні ресурси вимагають від підприємств постійного пошуку шляхів для зниження витрат і підвищення ефективності їх діяльності.

Особливо важливою є оптимізація використання виробничих ресурсів, оскільки саме це дозволяє зменшити собівартість продукції, підвищити прибутковість та зберегти конкурентоспроможність на ринку. ФГ «Шанс», як підприємство, що активно розвивається, потребує системного підходу до управління своїми ресурсами, що дозволить не лише поліпшити фінансові результати, але й забезпечити сталий розвиток в умовах змінюваного економічного середовища.

Новизна дослідження полягає в комплексному підході до аналізу та удосконалення ефективності використання виробничих ресурсів конкретного фермерського господарства. Вперше в рамках дослідження для ФГ "Шанс" запропоновано методи та стратегії, що враховують специфіку аграрного виробництва та адаптуються до сучасних умов ринку.

Чинники, що впливають на підвищення ефективності використання виробничих ресурсів, є ключовими елементами для розвитку будь-якого фермерського господарства. Вони включають в себе оптимізацію землекористування, ефективне управління трудовими ресурсами, використання сучасних технологій та техніки, покращення логістики, фінансове планування та доступ до державних програм підтримки. Застосування цих чинників дає змогу не лише знизити витрати і підвищити продуктивність, але й забезпечити стабільне функціонування господарства в умовах постійно змінюваного ринкового середовища [12].

Позитивний вплив таких чинників можна спостерігати на всіх етапах виробничого процесу – від підготовки землі і посіву до збирання врожаю та його транспортування до споживачів. Вони допомагають збільшити врожайність, знизити витрати на ресурси, зберегти якість продукції, а також підвищити конкурентоспроможність господарства на ринку. Системне впровадження таких заходів дозволяє значно покращити фінансові показники

підприємства, підвищити рівень інвестиційної привабливості та забезпечити сталий розвиток у майбутньому.

Підвищення ефективності використання виробничих ресурсів вимагає нових підходів, орієнтованих на інновації та адаптацію до швидко змінюваного ринкового середовища. Один із перспективних напрямків — це інтеграція інтелектуальних систем у виробничі процеси. Використання великих даних, штучного інтелекту та машинного навчання для аналізу роботи обладнання та прогнозування потреб у ресурсах дозволяє здійснювати більш точне планування і виявляти приховані можливості для оптимізації.

Важливим є також розвиток принципів циркулярної економіки, де основна увага зосереджена на мінімізації витрат матеріалів та енергії через повторне використання, ремонт, оновлення та переробку продукції. Цей підхід сприяє не лише економії ресурсів, але й зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище, що, у свою чергу, покращує імідж підприємства та відповідність вимогам сталого розвитку.

Додатково, використання колабораційних платформ і партнерських мереж у виробничих процесах відкриває нові можливості для обміну ресурсами та досвідом. Спільне використання обладнання, матеріалів або людських ресурсів між різними підприємствами дозволяє знизити витрати і підвищити ефективність, зменшуючи загальне навантаження на кожне окреме підприємство.

Інноваційні методи організації праці, такі як гнучкий графік роботи та віддалена робота, також можуть значно підвищити ефективність використання людських ресурсів. За допомогою нових технологій співробітники можуть взаємодіяти з підприємством в будь-який час, що дозволяє зменшити втрати часу і збільшити продуктивність.

І, нарешті, важливим чинником є розвиток корпоративної культури, яка сприяє залученню працівників до процесів покращення ефективності. Коли кожен співробітник стає частиною системи постійного вдосконалення, це створює атмосферу інновацій та ініціативи, що веде до значного зростання

загальної продуктивності та ефективності використання всіх ресурсів підприємства.

Для підвищення ефективності використання виробничих ресурсів важливим аспектом є розвиток концепції цифрових двійників на підприємствах. Вони дозволяють створити віртуальну модель виробничих процесів, що дозволяє не лише візуалізувати всі етапи виробництва, а й прогнозувати результати змін у реальному часі. Це дає змогу заздалегідь виявляти слабкі місця в ресурсозабезпеченні та оптимізувати виробничі цикли без необхідності здійснювати дорогі та тривалі фізичні зміни.

Іншим важливим аспектом є розвиток гнучкої логістики, яка забезпечує швидке реагування на зміни попиту та варіації у постачаннях. Завдяки використанню автоматизованих складів, роботизованих систем транспортування та інтелектуальних систем управління ланцюгами поставок, підприємства можуть не тільки знизити витрати на зберігання і транспортування, а й мінімізувати час простоїв через затримки у постачанні матеріалів.

Впровадження систем управління енергоспоживанням є ще одним ефективним способом оптимізації використання ресурсів. Використання «розумних» енергетичних систем, які автоматично регулюють споживання енергії на основі аналізу даних про навантаження та поточні потреби виробництва, дозволяє знизити витрати на електроенергію та інші ресурси, одночасно підвищуючи екологічну ефективність підприємства.

Також значну роль у підвищенні ефективності відіграє застосування принципів агресивної інноваційної стратегії, яка полягає у постійному пошуку нових матеріалів і технологій, що можуть замінити традиційні ресурси. Використання альтернативних або менш затратних матеріалів, таких як біорозкладні пластики або енергозберігаючі компоненти, дозволяє знизити залежність від традиційних ресурсів і зменшити витрати на їх закупівлю.

Першим чинником, що суттєво впливає на ефективність використання виробничих ресурсів, є оптимізація земельних ресурсів. Для ФГ «Шанс» це

означає максимальне використання кожного гектара землі, адже навіть незначні зрушення в організації землекористування можуть значно підвищити ефективність. Одним із способів досягнення цього є застосування системи сівозмін, яка дозволяє уникати виснаження ґрунтів і підвищити їх родючість. Зокрема, при правильно організованій сівозміні на 1 гектарі можна збільшити врожайність на 10-15%, що в свою чергу позитивно впливає на прибутковість.

Другим чинником є ефективне управління трудовими ресурсами. Оптимізація використання робочої сили є важливим аспектом для фермерського господарства, оскільки правильно підібрані кадри, належне планування та навчання персоналу дозволяють підвищити продуктивність праці.

Важливою умовою є також впровадження системи мотивації для працівників, що може включати не лише фінансові стимули, але й навчання новим методам роботи, що підвищують ефективність. Відтак, збільшення ефективності використання трудових ресурсів на 5-7% дасть змогу скоротити витрати на оплату праці при збереженні або навіть збільшенні обсягів виробництва.

Третій чинник – це використання сучасних технологій і техніки. Модернізація технічного парку, включаючи придбання нових сільськогосподарських машин з підвищеною енергоефективністю, дає змогу зменшити експлуатаційні витрати та скоротити час на виконання технологічних операцій. Це, в свою чергу, дозволяє збільшити продуктивність праці та знизити витрати на одиницю продукції. Придбання нових тракторів, комбайнів та інших механізмів з автоматичними системами керування дозволяє скоротити використання пального до 10-12%, що істотно знижує витрати на енергоносії.

Четвертим чинником є покращення системи управління запасами і ресурсами. Оптимізація витрат на сировину, насіння, добрива та засоби захисту рослин дозволяє знизити загальні витрати на виробництво, зберігаючи або навіть підвищуючи якість продукції. Зокрема, завдяки використанню систем точного землеробства можна зменшити витрати на добрива на 10-15%, що

призводить до зменшення витрат на 1 га. Впровадження автоматизованих систем моніторингу та управління запасами допоможе уникнути надлишкових витрат та дефіциту необхідних матеріалів.

П'ятим чинником є підвищення ефективності зберігання та транспортування продукції. Розвиток логістики, модернізація складів, впровадження нових технологій зберігання та покращення умов для транспортування продукції дозволяє зменшити втрати і зберегти якість врожаю. Завдяки покращеній логістичній інфраструктурі ФГ «Шанс» може знизити витрати на транспортування та зберігання на 8-10%, а також зменшити втрати продукції на складі, що підвищує загальну ефективність господарства.

Шостим чинником є підвищення рівня фінансового менеджменту та планування. Ефективне управління фінансами дозволяє оптимізувати витрати на виробництво, знизити фінансові ризики та забезпечити своєчасне виконання всіх зобов'язань. Впровадження сучасних методів фінансового планування, таких як бюджетування та управлінський облік, дозволяє точніше оцінити потреби господарства в ресурсах та зменшити непередбачені витрати.

Сьомим чинником є забезпечення доступу до державних програм підтримки аграріїв. Участь у державних програмах підтримки, що передбачають субсидії на закупівлю техніки, добрив, кредитні пільги та інші форми допомоги, дозволяє зменшити витрати на закупівлю необхідних ресурсів та покращити фінансові показники господарства [32].

Таблиця 3.2 ілюструє основні чинники, що впливають на підвищення ефективності використання виробничих ресурсів на ФГ «Шанс». У ній наведено конкретні приклади кожного з чинників, а також оцінку їх доцільності для впровадження в умовах господарства.

Це дозволяє зрозуміти, які саме заходи можуть привести до зниження витрат, підвищення продуктивності та загального поліпшення фінансових результатів підприємства. Таблиця служить інструментом для аналізу і планування стратегій, спрямованих на оптимізацію ресурсів у фермерському господарстві.

Таблиця 3.2

Чинники підвищення ефективності ресурсів ФГ «Шанс»

Чинник підвищення ефективності	Приклад	Доцільність використання
Оптимізація земельних ресурсів	Застосування сівозміни для покращення родючості ґрунтів. Наприклад, чергування зернових і бобових культур для збереження азоту в ґрунті.	Доцільно, оскільки підвищення родючості ґрунтів дозволяє збільшити врожайність на 10-15% і зберегти здоров'я ґрунтів.
Ефективне управління трудовими ресурсами	Впровадження системи мотивації для працівників, навчання новим технологіям. Наприклад, підвищення зарплат залежно від результатів роботи або надання бонусів за ефективність.	Доцільно, оскільки підвищення мотивації та кваліфікації працівників дозволяє знизити витрати на навчання нових кадрів і підвищити продуктивність праці.
Використання сучасних технологій і техніки	Закупівля нових тракторів та комбайнів з високою енергоефективністю, що дозволяє знизити витрати на паливо та підвищити продуктивність.	Доцільно, оскільки сучасна техніка дозволяє зменшити витрати на паливо на 10-12% і підвищити швидкість обробки земель, що в результаті зменшує витрати на робочу силу.
Покращення системи управління запасами і ресурсами	Впровадження програмного забезпечення для управління запасами, яке дозволяє точно відстежувати наявність необхідних матеріалів і уникати надлишкових закупівель.	Доцільно, оскільки автоматизація зменшує ризики перевитрат і дозволяє заощаджувати на 5-10% при закупівлях та зберіганні матеріалів.
Підвищення ефективності зберігання та транспортування продукції	Модернізація складів і впровадження сучасних технологій зберігання, що дозволяє знизити втрати зерна під час зберігання і транспортування.	Доцільно, оскільки зменшення втрат до 5-10% від обсягу врожаю через покращення зберігання дозволяє значно підвищити прибутковість.
Підвищення рівня фінансового менеджменту та планування	Використання фінансового планування та автоматизованих систем обліку для точного визначення витрат і доходів господарства. Наприклад, запровадження ERP-системи для контролю за витратами.	Доцільно, оскільки забезпечує точність прогнозування витрат і доходів, дозволяючи знижувати непередбачені витрати на 5-7% і підвищувати фінансову стабільність.
Забезпечення доступу до державних програм підтримки	Участь у державних програмах субсидування на закупівлю техніки або добрив. Наприклад, використання державних субсидій для покриття частини витрат на покупку сучасних тракторів.	Доцільно, оскільки участь у таких програмах дозволяє зменшити витрати на оновлення техніки на 20-30%, що підвищує загальну ефективність.

Усі ці чинники сприяють підвищенню ефективності використання виробничих ресурсів на ФГ «Шанс». Загальний економічний ефект від

впровадження вищезазначених заходів може скласти до 20-25% від поточних витрат господарства. Це дозволить підвищити конкурентоспроможність підприємства, забезпечити стабільність у роботі та зменшити ризики в умовах змінного ринкового середовища.

Підвищення ефективності використання виробничих ресурсів є важливим завданням для розвитку ФГ «Шанс». Врахування ключових чинників, таких як оптимізація земельних ресурсів, ефективне управління трудовими ресурсами, застосування сучасних технологій і техніки, поліпшення системи зберігання та транспортування продукції, а також підвищення рівня фінансового планування, дозволяє значно підвищити продуктивність і знизити витрати.

Впровадження цих заходів не лише покращує економічні результати господарства, але й сприяє його сталому розвитку в умовах ринкової конкуренції. Оптимізація використання ресурсів дозволяє підвищити конкурентоспроможність підприємства, зберегти якість продукції та забезпечити стабільний прибуток, що є основою для подальшого росту і розвитку досліджуваного господарства.

Загалом, підвищення ефективності використання виробничих ресурсів є критично важливим аспектом для забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах сучасного економічного середовища. Це вимагає комплексного підходу, який поєднує в собі інноваційні технології, оптимізацію існуючих процесів і розвиток нових моделей управління.

Впровадження таких інструментів, як автоматизація, цифрові двійники, гнучка логістика, інтелектуальні системи управління енергоспоживанням і постійний пошук альтернативних матеріалів, дозволяє значно підвищити ефективність використання ресурсів, знижуючи витрати та покращуючи якість продукції.

Не менш важливим є впровадження нових моделей організації праці, які сприяють зменшенню часу простою, підвищенню продуктивності працівників і зменшенню людського фактору у виробничому процесі. Це дозволяє підприємствам бути більш гнучкими та швидко адаптуватися до змін у

зовнішньому середовищі. Крім того, нові підходи до управління матеріально-технічним забезпеченням, такі як точне прогнозування потреб у ресурсах і використання методів "точно вчасно", дають змогу знизити витрати на зберігання та транспортування, що безпосередньо позначається на загальній економічній ефективності.

Особливо важливою є інтеграція інноваційних методів і стратегій у процес управління ресурсами, що дозволяє підприємствам не тільки оптимізувати використання наявних ресурсів, але й підвищити їх адаптивність до зовнішніх змін. Впровадження принципів сталого розвитку і екологічної відповідальності в управлінні ресурсами не лише підвищує імідж підприємства, а й допомагає йому відповідати вимогам сучасного ринку, орієнтованого на стійкість і екологічність.

Таким чином, ефективне використання виробничих ресурсів є основою для досягнення високих результатів у конкурентній боротьбі, забезпечення стійкого розвитку підприємства та його здатності адаптуватися до постійно змінюваного ринкового середовища. Тільки завдяки інноваційним підходам, оптимізації існуючих процесів і безперервному вдосконаленню управлінських стратегій можна забезпечити ефективне використання ресурсів і досягнення довгострокових успіхів у бізнесі.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання кваліфікаційної роботи на тему «Оптимізація процесів управління конкурентоспроможністю продукції на малих агропідприємствах (на прикладі ФГ «Шанс»)» було розглянуто основні теоретичні засади, проведено аналіз діяльності фермерського господарства та запропоновано напрями удосконалення управління конкурентоспроможністю його продукції.

У першому розділі кваліфікаційної роботи було здійснено теоретичний аналіз управління конкурентоспроможністю продукції підприємств агропромислового комплексу. Досліджено сутність поняття конкурентоспроможності, а також визначено основні концепції управління, які мають критичне значення для аграрних підприємств.

Перш за все, в роботі розглянуто поняття конкурентоспроможності підприємства, яке визначається як здатність виробляти продукцію, що відповідає вимогам ринку та перевищує за ціною, якістю або іншими характеристиками пропозиції конкурентів. Особливу увагу приділено конкурентоспроможності агропродукції, оскільки вона має специфічні аспекти, пов'язані з сезонністю, нестабільністю цін на сировину та іншими зовнішніми факторами.

Було детально розглянуто основні концепції та підходи до управління конкурентоспроможністю продукції підприємств агропромислового комплексу, зокрема, модель багатофакторного оцінювання конкурентоспроможності, яка дозволяє враховувати як внутрішні, так і зовнішні фактори, що впливають на конкурентну здатність підприємства. Розглянуто важливість стратегічного управління, яке допомагає адаптувати підприємство до змінюваних умов ринку і забезпечує ефективне використання ресурсів.

Також акцентовано увагу на методах управління витратами виробництва та собівартістю продукції аграрного сектору. У рамках дослідження були розглянуті основні методи зниження витрат, такі як оптимізація виробничих процесів, модернізація обладнання, вдосконалення технологічних ліній, а також

важливість управління собівартістю через ефективне використання ресурсів та покращення логістичних ланцюгів. Важливим аспектом є також застосування методів фінансового контролю, що дозволяють своєчасно виявляти неефективні витрати та вживати необхідних заходів.

Було розкрито роль ефективного управління діяльністю підприємства у підвищенні конкурентоспроможності продукції. Досліджено основні напрямки управлінських впливів, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності, такі як розробка стратегій розвитку, інновації в управлінні та застосування новітніх інформаційних технологій для оптимізації процесів.

Зокрема, увага звертається на важливість постійного моніторингу змін на ринку та оперативного реагування на них. У зв'язку з цим, великого значення набуває аналіз ринкових тенденцій, а також вдосконалення управління персоналом і забезпечення належної мотивації для досягнення високих результатів.

У другому розділі кваліфікаційної роботи здійснено практичний аналіз управління конкурентоспроможністю продукції на прикладі фермерського господарства «Шанс». Розгляд діяльності цього підприємства дозволяє оцінити реальну ситуацію в агропромисловому секторі, виявити сильні та слабкі сторони господарювання, а також на основі отриманих даних розробити конкретні пропозиції щодо удосконалення процесів управління конкурентоспроможністю продукції.

Надано загальну характеристику фермерського господарства «Шанс». Описано основні напрямки його діяльності, асортимент продукції, яку господарство виробляє, та організаційну структуру. Важливою складовою діяльності є інтеграція сучасних методів управління та використання інноваційних технологій для підвищення ефективності виробництва.

Досліджено внутрішні фактори, які впливають на конкурентоспроможність господарства, такі як рівень автоматизації виробництва, кваліфікація персоналу та наявність відповідної матеріально-

технічної бази. Оцінено ефективність організаційної структури управління, що дозволяє оперативно приймати рішення та адаптуватися до змін на ринку.

Проведено аналіз економічної ефективності господарства, який дозволив оцінити його фінансовий стан, прибутковість та ефективність використання ресурсів. Для цього було використано основні фінансово-економічні показники, такі як рентабельність, собівартість продукції, прибуток та оборотні активи.

Аналіз показав, що ФГ «Шанс» має стабільну фінансову базу, але зокрема, є можливості для зниження собівартості продукції за рахунок оптимізації витрат на енергоносії, матеріали та трудові ресурси. Виявлено також низку резервів для підвищення прибутковості шляхом покращення планування виробничих потужностей, зменшення втрат та впровадження ефективнішого використання фінансових ресурсів.

Проаналізовано стратегію маркетингу та просування продукції ФГ «Шанс». Оцінка маркетингової стратегії показала, що підприємство активно використовує традиційні методи збуту, зокрема через місцеві ринки та безпосередні поставки до великих торгових мереж. Однак у маркетинговій діяльності є значні можливості для вдосконалення, зокрема через збільшення присутності в онлайн-просторі, використання інтернет-торгівлі та соціальних мереж для залучення нових клієнтів.

Аналіз також виявив недостатню активність у використанні сучасних методів просування продукції, таких як створення бренду, участь у виставках та ярмарках, а також використання маркетингових стратегій, спрямованих на побудову лояльності клієнтів. Рекомендується розробити стратегію диференціації продуктів для забезпечення їх конкурентної переваги, а також активно застосовувати сучасні методи реклами.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи надано практичні рекомендації щодо удосконалення процесів управління конкурентоспроможністю продукції ФГ «Шанс». У цьому розділі розглядаються пропозиції щодо оптимізації управлінських процесів, покращення матеріально-технічної бази та підвищення ефективності використання виробничих ресурсів. Запропоновані заходи

повинні сприяти зниженню витрат, підвищенню якості продукції та, в результаті, зміцненню позицій підприємства на ринку.

Надано рекомендації щодо оптимізації процесів управління конкурентоспроможністю продукції ФГ «Шанс». Однією з головних пропозицій є впровадження системи управління якістю, яка дозволить стандартизувати виробничі процеси і забезпечити стабільно високий рівень продукції. Запровадження міжнародних стандартів якості допоможе підвищити довіру споживачів та відкрити нові можливості для експорту продукції.

Іншою важливою рекомендацією є впровадження системи моніторингу та аналізу конкурентного середовища, що дозволить своєчасно виявляти нові тенденції ринку, змінювати стратегію виробництва та маркетингу, а також оперативно реагувати на дії конкурентів. Крім того, важливим напрямом є модернізація внутрішнього управління, включаючи покращення координації між підрозділами та запровадження ефективних інструментів для планування та контролю.

Розглянуто вдосконалення матеріально-технічного забезпечення виробничих процесів ФГ «Шанс». Зокрема, пропонується модернізація наявного обладнання для забезпечення більшої ефективності виробництва, а також збільшення автоматизації на різних етапах виробничого циклу. Це дозволить зменшити витрати на трудові ресурси та скоротити час виробництва, що в свою чергу підвищить конкурентоспроможність продукції.

Пропонується також інвестувати в нові технології обробки землі та зберігання продукції, що дозволить зменшити втрати від псування товару та підвищити якість готової продукції. Важливим кроком є оновлення технічного парку для зменшення експлуатаційних витрат і підвищення продуктивності праці.

Визначено ключові чинники, які можуть суттєво підвищити ефективність використання виробничих ресурсів на ФГ «Шанс». Одним із основних напрямів є поліпшення управління сільськогосподарськими ресурсами, зокрема зниження витрат на матеріали та енергоносії. Для цього необхідно здійснити

комплексну оптимізацію виробничих процесів, включаючи вдосконалення технології обробки землі, ефективне використання добрив і засобів захисту рослин.

Іншим важливим чинником є підвищення кваліфікації персоналу та його мотивація до підвищення продуктивності. Важливою складовою є розробка системи навчання та постійного підвищення кваліфікації працівників, що дозволить знизити помилки в виробництві і забезпечити більш ефективне використання ресурсів. Крім того, значну роль відіграє оптимізація управління логістикою, що дозволить зменшити витрати на транспортування і зберігання продукції.

У результаті проведеного дослідження було визначено, що управління конкурентоспроможністю продукції на малих агропідприємствах, зокрема на прикладі ФГ «Шанс», потребує комплексного підходу, що включає оптимізацію виробничих процесів, зниження витрат, покращення якості продукції та вдосконалення маркетингової стратегії. Теоретичний аналіз засвідчив важливість стратегічного управління, використання новітніх технологій і методів для підвищення конкурентоспроможності, особливо в умовах сучасного ринку, що є нестабільним і конкурентним.

Практичний аналіз діяльності ФГ «Шанс» показав, що господарство має потенціал для значного покращення своїх фінансових результатів та конкурентоспроможності через вдосконалення системи управління витратами, використання сучасних технологій і підвищення ефективності маркетингових стратегій. Запропоновані заходи, зокрема модернізація матеріально-технічної бази, вдосконалення управління виробничими процесами та активізація використання онлайн-просування продукції, можуть сприяти покращенню позицій підприємства на ринку, зменшенню собівартості та підвищенню прибутковості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агропромисловий холдинг «Астарта-Київ». URL: <https://astartaholding.com/> (дата звернення 23.11.2024).
2. Аналіз індексу конкурентоспроможності України в 2013–2014 pp. URL: infolight.org.ua/content/analiz-indeksu-konkurentospromozhnostiukrayini-v-2013-2014-rr (дата звернення 23.11.2024).
3. Аналітичний огляд стану земельного ринку в Україні. Аналітичний вісник, липень, 2023. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/10/Analitichnii---oglyad-stanu-zemelnogo-rinku-v-Ukrai--ni.-Lipen-2023.pdf> (дата звернення 23.11.2024).
4. Барбаш А. Аутсорсинг в Україні: тенденції и прогнози / А. Барбаш. URL: <http://www.it4business.ru/business/2149> (дата звернення 23.11.2024).
5. Бричко, А. Управління інноваційним розвитком аграрних підприємств. *Економіка та суспільство*, 2022. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-2> (дата звернення 29.11.2024).
6. Вініченко І.І., Маховський Д.В. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: стан і перспективи. *Агросвіт*. 2013. № 21. С. 10-13.
7. Геєць В. М. Політика економічного зростання на основі розширення внутрішнього споживання та її наслідки / В. М. Геєць // *Фінанси України*. 2007. № 9. С. 14-33.
8. Данилюк Т. І., Мохнюк А. М. Послуги аутсорсингу та галузевий спектр їх використання. *Економічний форум*. 2018. № 3. С. 111-116.
9. Демченко, О. Оцінка ефективності використання матеріально-технічних ресурсів аграрних підприємств // *Український журнал прикладної економіки*. 2017. Том 2. № 2. С. 110-119. ISSN 2415-8453.
10. Державний аграрний реєстр. URL: <https://www.dar.gov.ua/> (дата звернення 24.11.2024).
11. Довжик О.О. Роль управлінського обліку та проблеми його впровадження на підприємствах // *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2012. № 2. С. 174–179.

12. Економіка і управління підприємствами: теорія, методика, практика : колективна монографія / Кол. авторів. Полтава: ПП «Астроя», 2020. 240 с.
13. Єдиний державний реєстр України. URL: <https://usrreg.minjust.gov.ua/login> (дата звернення 24.11.2024).
14. Єрмаков О.Ю., Єсаулов В.А. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств на ринку продукції рослинництва. Біоекономіка і аграрний бізнес. 2016. № 247. С. 130-141.
15. Забезпечення конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах сталого розвитку: монографія / Протосвіцька О.І., Федорчук О.М., Свиридовський В.М., Дудченко В.В. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 196 с.
16. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення 25.11.2024).
17. Зозульов О.В. Конкурентні переваги вітчизняних підприємств: маркетингові заходи по формуванню. // Науковий Вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки». 2015 р. № 1, ч. II (70). С. 118-127.
18. Кваша С.М. Економічне обґрунтування програми виробництва зерна пшениці в Україні / С.М. Кваша, М.М. Ільчук, І.А. Коновал // Економіка АПК. 2013. № 3 С. 16-24.
19. Коваль, Н., Ткачук, Л., & Панасенко, І. Стратегії фінансового менеджменту в умовах непередбачених коливань фінансового ринку. *Економіка та суспільство*, (62). 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-68> (дата звернення 30.11.2024).
20. Компанія «Інтерпайп». URL: <https://interpipe.biz/> (дата звернення 23.11.2024).
21. Компанія «Кернел». URL: <https://www.kernel.ua/ua/> (дата звернення 23.11.2024).

- 22.Компанія «Миронівський Хлібопродукт». URL: <https://mhp.com.ua/uk/glorytoUkraine> (дата звернення 23.11.2024).
- 23.Кривіцька В. В. Системний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства // Матеріали XLVIII Науково-технічної конференції факультету менеджменту та інформаційної безпеки (2019). URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2019/paper/view/6612/5473> (дата звернення 30.11.2024).
- 24.Ладунка І. С. Дослідження факторів впливу на конкурентоспроможність вітчизняних підприємств // Економіка і суспільство. 2016. №5. С. 189-194.
- 25.Литюга Ю. В., Ревуцька Н. В. Ризики інноваційної діяльності та сучасні аутсорсингові моделі її здійснення // Стратегія економічного розвитку України : зб. наук. праць / голов. ред. А. П. Наливайко. К. : КНЕУ, 2012. № 30. С. 61–67.
- 26.Лобода Н. О., Чабанюк О. М., Сподарик Т. І. Аутсорсинг як структурний елемент національної економіки. Бізнес Інформ. 2020. №5. С. 212–218. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-5-212-218> (дата звернення 23.11.2024).
- 27.Лук'яник М., Гай А. Технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств. URL: <http://surl.li/aaptjj> (дата звернення 29.11.2024).
- 28.Мазур О.Є.Ринкове ціноутворення. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2012. 480 с.
- 29.Максимів Б.М., Катарина М.Б. Роль матеріально-технічного забезпечення в управлінні сучасним промисловим підприємством. Економіка підприємств. URL: <http://surl.li/ayzgtw> (дата звернення 29.11.2024).
- 30.Менькова К.І., Зозульов О.В. Структурно-логічна схема реалізації методу маркетингового стрес-тестування бізнесмоделі підприємства. // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». 2020. №17. С. 330- 339.
- 31.Методичні положення державного статистичного спостереження «Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур» : Наказ

- Державної служби статистики від 19.10.2021 р. № 262. URL: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/262/262.pdf (дата звернення 24.11.2024).
- 32.Микитюк, Віталій, and Віктор Флис. «Чинники, що впливають на ефективність використання матеріальних ресурсів у підприємстві та шляхи її підвищення». *Вісник Економіки*, по. 1, May 2024, pp. 218-32. URL: <https://doi.org/10.35774/>. (дата звернення 29.11.2024).
- 33.Могилова М.М. Інституціональне забезпечення переоцінки основних засобів сільського господарства в сучасних умовах // *Облік і фінанси*. 2014. № 2(64). С. 167-172.
- 34.Назарова Л. В. Необхідність антикризового управління на підприємстві // *Економіка та управління підприємствами*. 2018. № 23. С. 281-286.
- 35.Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 27.11.2024).
- 36.Про департамент агропромислового розвитку Кіровоградської обласної державної адміністрації : Положення Кіровоградської обласної державної адміністрації від 10.10.2023 р. № 1161-р. URL: <https://apk.kr-admin.gov.ua/files/KOR/poloz1161.pdf> (дата звернення 12.11.2024).
- 37.Пятуніна С.С. Вдосконалення матеріально-технічного забезпечення підприємств харчової промисловості. URL: jrnل.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/download/362/351 (дата звернення 29.11.2024).
- 38.Ванярха В.В. Конкурентоспроможність малих підприємств. Досвід ЄС і України / В.В. Ванярха // *Проблеми і перспективи економічного розвитку в умовах модернізаційних процесів в Україні та світі : матеріали II всеукр. наук.-практ. конф., 27 лист. 2024 р. – Кропивницький : ЦНТУ, 2024. – Ч. 1. – С. 109-112.*

- 39.Сисюк С.В. Оцінка та страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності: обліковий аспект. Вісник ЖДТУ. Житомир, 2015. № 2 (72). С. 86-90.
- 40.Стельмашук Н.А. Діагностика конкурентних переваг аграрних підприємств. Сталий розвиток економіки. 2013.
- 41.Струк, Н., Капраль, О. Маркетингова стратегія підприємства: суть і процес вибору. Економіка та суспільство, 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-75> (дата звернення 27.11.2024).
- 42.Токар К.С. Конкурентоспроможність підприємства як категорія ринкової економіки: підходи до визначення. Наука і техніка сьогодні. 2023. 13(27). С. 387-399. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-13\(27\)-387-399](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-13(27)-387-399) (дата звернення 22.11.2024).
- 43.Токар, К. Оцінка конкурентоспроможності аграрних підприємств вінницького регіону в умовах сталого розвитку. *Економічний простір*, (189), 2024. 75-80. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/189-14> (дата звернення 22.11.2024).
- 44.Точне землеробство в Україні. URL: <https://weagro.com.ua/blog/tochne-zemlerobstvo-v-ukrayini-vyznachennya-ta-perspektyvy/> (дата звернення 29.11.2024).
- 45.Управління ризиками у фінансуванні та кредитуванні агровиробників – ключова тема для фінансового ринку СНД у 2013 році. URL: <http://forinsurer.com/public/13/02/13/4578> (дата звернення 22.11.2024).
- 46.Федірець, О. В., Даценко, О. В., Кекало, Є. О. Стратегічні аспекти управління матеріально-технічними ресурсами підприємства. *Економічний простір*, (166), 69-73. 2021. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/166-12> (дата звернення 29.11.2024).
- 47.AgroPortal. URL: <https://agroportal.ua/> (дата звернення 29.11.2024).
- 48.GLOBALG.A.P. URL: <https://www.globalgap.org/> (дата звернення 29.11.2024).
- 49.WEAGRO. URL: <https://weagro.com.ua/> (дата звернення 29.11.2024).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Ю0303309

Відмітка про одержання
(штам контролюючого органу)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України
26 грудня 2011 року № 772
(в редакції наказу Міністерства аграрної політики та продовольства
України від 29 листопада 2022 року № 955)
Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 20 грудня 2022 року за №
1639/38975

РОЗРАХУНОК
частки сільськогосподарського товаровиробництва за 2022 рік

X	Звітний
	Звітний новий
	Уточнюючий

1 Найменування платника податку	Фермерське господарство "Шанс"
2 Код згідно з ЄДРПОУ	31475068
3 Код виду економічної діяльності (КВЕД)	01.11
4 Код організаційно- правової форми господарювання	110
5 Місцезнаходження платника податку	Кіровоградська область, Новоукраїнський район, с.Іванівка
6 Найменування контролюючого органу за основним місцем обліку платника податку	1114 НОВОУКРАЇНЬСКА ДПІ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ДПС У КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ

(гривень (з двома десятковими знаками))			
№ з/п	Назва показника	Джерела інформації	Сума
1	2	3	4
1	Сума доходу сільськогосподарського товаровиробника, отриманого від реалізації сільськогосподарської продукції власного виробництва, продуктів її переробки (крім підакцизних товарів, за винятком виноматеріалів виноградних (коди згідно з УКТ ЗЕД 2204 29 - 2204 30), вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції, а також за винятком електричної енергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками та/або з відновлювальних джерел енергії (за умови, що дохід від реалізації такої енергії не перевищує 25 відсотків доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) такого суб'єкта господарювання) та від надання супутніх послуг	розрахунково: $p. 1.1 + p. 1.2 + p. 1.3 + p. 1.4 + p. 1.5 + p. 1.6 + p. 1.7 + p. 1.8$	210000.00
1.1	Доходи, отримані від реалізації продукції рослинництва, що вироблена (вирослена) на угіддях, які належать сільськогосподарському товаровиробнику на праві власності або надані йому в користування, а також від реалізації продукції рослинництва на закритому ґрунті	кредитові обороти за субрахунком 701 "Дохід від реалізації готової продукції", аналітичні рахунки продукції тваринництва (без ПДВ) та кредитові обороти за субрахунком 712 "Дохід від реалізації інших оборотних активів", аналітичні рахунки реалізації довгострокових біологічних активів тваринництва (без податку на додану вартість), що обліковуються за первісною вартістю	210000.00
1.2	Доходи, отримані від реалізації продукції тваринництва і птахівництва	кредитові обороти за субрахунком 701 "Дохід від реалізації готової продукції", аналітичні рахунки продукції тваринництва (без податку на додану вартість) та кредитові обороти за субрахунком 712 "Дохід від реалізації інших оборотних активів", аналітичні рахунки реалізації довгострокових біологічних активів тваринництва) (без податку на додану вартість), що обліковуються за первісною вартістю	
1.3	Доходи, отримані від реалізації продукції рибиництва, виловленої (зібраної), розведеної, вирощеної у внутрішніх водоймах (озерах, ставках і водосховищах)	кредитові обороти за субрахунком 701 "Дохід від реалізації готової продукції", аналітичні рахунки продукції рибиництва (без податку на додану вартість)	
1.4	Доходи, отримані від реалізації продуктів переробки продукції рослинництва та рибиництва, що вироблені на власних підприємствах або на орендованих виробничих потужностях		
1.5	Доходи, отримані від реалізації продуктів переробки продукції рослинництва на закритому ґрунті, що вироблені на власних підприємствах або орендованих виробничих потужностях	Кредитові обороти за субрахунком 701 "Дохід від реалізації готової продукції", аналітичні рахунки реалізації продуктів переробки (крім підакцизних товарів, за винятком виноматеріалів виноградних (коди згідно з УКТ ЗЕД 2204 29 - 2204 30), вироблених на підприємствах первинного виноробства для підприємств вторинного виноробства, які використовують такі виноматеріали для виробництва готової продукції)) (без податку на додану вартість)	
1.6	Доходи, отримані від реалізації продуктів переробки продукції тваринництва і птахівництва, що вироблені на власних підприємствах або орендованих виробничих потужностях		
1.7	Доходи, отримані від реалізації сільськогосподарської продукції, що вироблена із сировини власного виробництва на давальницьких умовах, незалежно від територіального розміщення переробного підприємства		
1.8	Доходи, отримані протягом останнього податкового (звітного) періоду від надання супутніх послуг*	кредитові обороти за субрахунком 703 "Дохід від реалізації робіт і послуг" (відповідно до переліку супутніх послуг,	

		зазначених у підпункті 298.8.3 пункту 298.8 статті 298 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України)) (без податку на додану вартість)	
2	Загальна сума доходу сільськогосподарського товаровиробника	кредитові обороти за субрахунками: 791 "Результат операційної діяльності"; 792 "Результат фінансових операцій", 793 "Результат іншої звичайної діяльності",	210000.00
3	Величина, на яку зменшують загальну суму доходу сільськогосподарського товаровиробника	<i>розрахунково:</i> <i>р. 3.1 + р. 3.2 + р. 3.3 + р. 3.4 + + р. 3.5 + р. 3.6 + р. 3.7</i>	0.00
3.1	Сума одержаних з державного бюджету коштів фінансової підтримки	кредитові обороти за рахунком 48 "Цільове фінансування і цільові надходження" (відповідні субрахунки) та кредитові обороти за субрахунком 718 "Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів", на який зараховується бюджетна дотація для розвитку сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання виробництва сільськогосподарської продукції відповідно до статті 16 ¹ Закону України "Про державну підтримку сільського господарства України"	
3.2	Сума доходу, отримана від продажу іноземної валюти, яка направлена на розвиток сільськогосподарського виробництва	кредитові обороти за субрахунком 711 "Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти" в частині продажу іноземної валюти, що спрямовується на розвиток сільськогосподарського виробництва (закупівля насіння, поголів'я худоби, сільськогосподарської техніки тощо)	
3.3	Сума доходу від первісного визнання та від зміни вартості біологічних активів і сільськогосподарської продукції, які обліковуються за справедливою вартістю	кредитові обороти за субрахунком 710 "Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю"	
3.4	Сума доходу, отримана від реалізації основних засобів, які перебували на балансі підприємства більше 24 місяців до місяця, в якому здійснюється їх продаж	кредитові обороти за субрахунком 712 "Дохід від реалізації інших оборотних активів" у частині реалізації основних засобів, які перебували на балансі підприємства більше 24 місяців до місяця, в якому здійснюється їх продаж **	
3.5	Сума доходу від списаної кредиторської заборгованості, що виникла в ході операційного циклу по закінченні строку позовної давності	кредитові обороти за субрахунком 717 "Дохід від списання кредиторської заборгованості"	
3.6	Сума доходу від курсової різниці за зобов'язаннями по кредитах (позиках), відсотках в іноземній валюті	кредитові обороти за субрахунком 744 "Дохід від неопераційної курсової різниці"	
3.7	Сума доходу від курсових різниць за залишками грошових коштів на валютних рахунках, дебіторською заборгованістю за реалізовану сільськогосподарську продукцію власного виробництва та продуктів її переробки	кредитові обороти за субрахунком 714 "Дохід від операційної курсової різниці"	
4	Скоригований дохід сільськогосподарського товаровиробника	<i>розрахунково:</i> <i>р. 2 - р. 3</i>	210000.00
5	Частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік, %	<i>розрахунково:</i> <i>р. 1 / р. 4 x 100</i>	100.00

Дата заповнення Розрахунку (число, місяць, рік)

17.02.2023

Керівник (уповноважена особа) / фізична особа (законний представник)

(підпис)

Олександр ПИЛИПЕНКО

(власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта ***

2978611152

Головний бухгалтер (особа, відповідальна за ведення бухгалтерського обліку)

(підпис)

(власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта ***

* Рядок 1.8 заповнюють тільки сільськогосподарські товаровиробники, які протягом звітного року утворені шляхом злиття, приєднання, перетворення, поділу або виділення.

** Не коригується дохід на суму перевищення ціни реалізації (без податку на додану вартість) над залишковою вартістю основних засобів.

*** Серія (за наявності) та номер паспорта зазначаються фізичними особами, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті.

**** За наявності.

ДОДАТОК Б

Додаток 3
до податкової декларації платника єдиного податку
четвертої групи

Відмітка про одержання
(штамп контролюючого органу)

№	Порядковий номер декларації
	1

Додаток № 1

1

до

	Загальної
	Нової загальної
	Уточнюючої загальної
X	Звітної
	Нової звітної
	Уточнюючої звітної

РОЗРАХУНОК

загального мінімального податкового зобов’язання за податковий (звітний) 2022 рік 1

Розділ I

Одиниці виміру: гектари - з чотирма десятковими знаками;
гривні - з двома десятковими знаками

№ з/п	Кадастровий номер земельної ділянки (у разі наявності)	Площа земельн ділянки, га (S)		Нормативна грошова оці ка земельної ділянки ² :		Коефіцієнт ³ (К)	Кількість календарних місяців ⁴ (М)	Мінімальне податкове зобов'язання (МПЗ):		Загальне мінімальне податкове зобов'язання (ЗМПЗ) (ЗМПЗ = сума рядків 1.n граф 9 та/або 10), грн	20 % витрат на сплату орендної плати земельних ділянок ⁵ , грн
		власна	оренована	для земельної ділянки, нормативна грошова оцінка якої проведена (НГОд), грн	для земельної ділянки, нормативна грошова оцінка якої не проведена (НГО), грн			земельної ділянки, нормативна грошова оцінка якої проведена МПЗ = НГОд x К x М / 12 (графа 5 x графа 7 x графа 8 / 12), грн	земельної ділянки, нормативна грошова оцінка якої не проведена МПЗ = НГО x S x К x М / 12 (графа 6 x графа 3 або 4 x графа 7 x графа 8 / 12), грн		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. ⁶ 1	3524081800:02:00	:0584 6.5517	-	250986.72	-	0.04	12	10039.47	-	X	-
1. ⁶ 2	3524081800:02:00	:0583 6.7518	-	227453.76	-	0.04	12	9098.15	-	X	-
1. ⁶ 3	3524081800:02:00	:0582 6.7085	-	235422.93	-	0.04	12	9416.92	-	X	-
1. ⁶ 4	3524081800:02:00	:0215 5.2201	-	203751.83	-	0.04	12	8150.07	-	X	-
2	X	25.2321		X	X	0.04	X	36704.61		36704.61	

Розділ II

Одиниці виміру: гривні - з двома десятковими знаками

Назва показника	Код рядка	Сума
1	2	3
Загальне мінімальне податкове зобов’язання (ЗМПЗ) (графа 11 рядка 2 розділу I)	01	36704.61
Загальна сума сплачених податків, зборів, платежів протягом податкового (звітного) року 7, у т.ч.	02	12461.34
єдиний податок 8	02.1	8717.34
податок на прибуток 8	02.2	0.00
податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) 9	02.3	0.00
військовий збір 9	02.4	0.00
ПДФО з доходів фізичних осіб, які перебувають з платником єдиного податку у трудових або цивільно- правових відносинах 10	02.5	0.00
військовий збір з доходів фізичних осіб, які перебувають з платником єдиного податку у трудових або цивільно- правових відносинах 10	02.6	0.00
ПДФО з доходів за договорами оренди 11	02.7	3456.00
військовий збір з доходів за договорами оренди 11	02.8	288.00
земельний податок 12	02.9	0.00
рендтна плата за спеціальне використання води (у разі її сплати)	02.10	0.00
20 відсотків витрат на сплату орендної плати (рядок 2 графи 12 розділу I) 5	03	0.00

Різниця між сумою загального мінімального податкового зобов’язання та загальною сумою сплачених податків, зборів, платежів та витрат на оренду земельних ділянок (рядок 01 - рядок 02 - рядок 03 розділу II) (+/-) (позитивне значення переноситься до рядка 4 Розрахункової частини декларації для юридичних осіб або до рядка 15.2 Розрахункової частини декларації для фізичних осіб - підприємців)	04	24243.27

17.02.2023

(дата подання)

Керівник / фізична особа - підприємець або уповноважена особа

Олександр
ПИЛИПЕНКО

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта ¹³

2978611152

Головний бухгалтер або особа, яка відповідає за ведення бухгалтерського обліку

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта ¹³

¹ Додаток 3 є невід’ємною частиною податкової декларації платника єдиного податку четвертої групи. Номер зазначається послідовно наростаючим числом від кількості поданих відповідних додатків. Платники єдиного податку - власники, орендарі, користувачі на інших умовах (в тому числі на умовах емфітевзису) земельних ділянок, віднесених до сільськогосподарських угідь, а також голови сімейних фермерських господарств, у тому числі щодо земельних ділянок, що належать членам такого сімейного фермерського господарства та використовуються таким сімейним фермерським господарством, зобов’язані подавати додаток з розрахунком загального мінімального податкового зобов’язання у складі податкової декларації за податковий (звітний) рік (пункт 2971.1 статті 2971 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України).

² Для земельної ділянки, нормативна грошова оцінка якої проведена, - нормативна грошова оцінка відповідної земельної ділянки з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного відповідно до порядку, встановленого Податковим кодексом України для справляння плати за землю (НГОд). Для земельної ділянки, нормативна грошова оцінка якої не проведена, - нормативна грошова оцінка 1 гектара ріллі по Автономній Республіці Крим або по області з урахуванням коефіцієнта індексації, визначеного відповідно до порядку, встановленого Податковим кодексом України для справляння плати за землю (НГО) (підпункти 381.1.1 і 381.1.2 пункту 381.1 статті 381 глави 1 розділу I Податкового кодексу України).

³ К — коефіцієнт, який становить 0,05 (підпункти 381.1.1 і 381.1.2 пункту 381.1 статті 381 глави 1 розділу I Податкового кодексу України). Тимчасово, для розрахунку мінімального податкового зобов’язання за 2022 та 2023 податкові (звітні) роки коефіцієнт «К», визначений у підпунктах 381.1.1 і 381.1.2 пункту 381.1 статті 381 глави 1 розділу I Податкового кодексу України, застосовується із значенням 0,04 (пункт 67 підрозділу 10 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України). При обчисленні мінімального податкового зобов’язання платниками єдиного податку четвертої групи – фізичними особами — підприємцями, які провадять діяльність виключно в межах фермерського господарства, зареєстрованого відповідно до Закону України "Про фермерське господарство", коефіцієнт “К”, визначений у підпунктах 381.1.1 і 381.1.2 пункту 381.1 статті 381 глави 1 розділу I Податкового кодексу України, застосовується у половинному розмірі (підпункт 381.1.3 пункту 381.1 статті 381 глави 1 розділу I Податкового кодексу України).

⁴ Кількість календарних місяців, протягом яких земельна ділянка перебуває у власності, оренді, користування на інших умовах (в т.ч. на умовах емфітевзису) платника податків (підпункти 381.1.1 і 381.1.2 пункту 381.1 статті 381 глави 1 розділу I Податкового кодексу України).

⁵ 20 відсотків витрат на сплату орендної плати за віднесені до сільськогосподарських угідь земельні ділянки, орендодавцями яких є юридичні особи, та/або які перебувають у державній чи комунальній власності (абзац восьмий пункту 2971.5 статті 2971 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України).

⁶ За потреби кількість рядків розділу I може бути збільшено або зменшено.

⁷ Загальна сума сплачених платником єдиного податку податків, зборів, платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, пов’язаних з виробництвом та реалізацією власної сільськогосподарської продукції та/або з власністю та/або користуванням (орендою, суборендою, емфітевзисом, постійним користуванням) земельними ділянками, віднесеними до сільськогосподарських угідь (пункт 2971.1 статті 2971 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України). У сумі сплачених податків, зборів, платежів та витрат на оренду земельних ділянок не враховуються помилково та/або надміру сплачені у податковому (звітному) році суми податків, зборів, платежів (абзац дев’ятий пункту 2971.5 статті 2971 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України). Сума єдиного податку в частині позитивного значення різниці між сумою загального мінімального податкового зобов’язання та загальною сумою сплачених податків, зборів, платежів та витрат на оренду земельних ділянок не враховується у загальній сумі сплачених податків, зборів, платежів та витрат на оренду земельних ділянок у наступному податковому (звітному) році (пункт 2971.8 статті 2971 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України).

⁸ У разі переходу в податковому (звітному) році на спрощену систему оподаткування із загальної (абзац третій пункту 2971.5 статті 2971 Податкового кодексу України).

⁹ ПДФО та військовий збір з доходів (чистого оподаткованого доходу) від продажу (реалізації) власної сільськогосподарської продукції у разі переходу в податковому (звітному) році на спрощену систему оподаткування із загальної (абзац четвертий пункту 2971.5 статті 2971 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України).

¹⁰ ПДФО та військовий збір з доходів фізичних осіб, які перебувають з платником єдиного податку у трудових або цивільно- правових відносинах (крім доходів, сплачених за придбання товарів у фізичних осіб) (абзац п’ятий пункту 2971.5 статті 2971 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України).

¹¹ ПДФО та військовий збір з доходів фізичних осіб за договорами оренди, суборенди, емфітевзису земельних ділянок, віднесених до сільськогосподарських угідь, за податковий (звітний) рік (абзац п’ятий пункту 2971.5 статті 2971 Податкового кодексу України).

¹² Земельний податок за земельні ділянки, віднесені до сільськогосподарських угідь, які використовуються такими платниками для здійснення підприємницької діяльності (у разі переходу в податковому (звітному) році на спрощену систему оподаткування із загальної) (абзац шостий пункту 2971.5 статті 2971 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України).

¹³ Серію (за наявності) та номер паспорта зазначають фізичні особи, які через релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті.

ДОДАТОК В

J0138105

31475068

Додаток 1¹
до Податкової декларації платника єдиного податку
четвертої групи

Відмітка про одержання
(штамп контролюючого органу)

№	Порядковий номер декларації
	1

Додаток №²

до

1		Загальної
		Нової загальної
		Уточнюючої загальної
	X	Звітної
		Нової звітної
		Уточнюючої звітної
		Довідкової ³

Відомості про наявність земельних ділянок

Одиниця виміру: **гектари** – з чотирма десятковими знаками;
гровні – з двома десятковими знаками

№ з/п	Категорія земельних ділянок	Документи, які засвідчують/ підтверджують право власності та/або користування земельними ділянками			Державна реєстрація		Кадастровий номер земельної ділянки (у разі наявності)	Місце розташування земельної(их) ділянки(ок)		Площа земельної ділянки
		право користування, у т.ч. на умовах оренди		право власності (серія та номер документа)	дата (дд.мм.рррр)	номер		код регіону	код адміністративно-територіальної одиниці за КАТОТТГ	
		номер документа	дата укладання (дд.мм.рррр)							
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	Сільськогосподарські угіддя:									
1.1	рілля									
1.1.1 ⁴	рілля		..	CAE 895993	..	-	3524081800:02:001:0584	11	UA350602100000190	2 6.5517
1.1.2 ⁴	рілля		..	CAE 385887	..	-	3524081800:02:001:0583	11	UA350602100000190	2 6.7518
1.1.3 ⁴	рілля		..	CAE 895994	..	-	3524081800:02:001:0582	11	UA350602100000190	2 6.7085
1.1.4 ⁴	рілля		..	KP 000793	..	-	3524081800:02:001:0215	11	UA350602100000190	2 5.2201
1.1.0	Всього	X	X	X	X	X	X	X	X	25.2321
1.2	сіножаті									
1.2.1 ⁴			..	-	..	-		-		-
1.2.0	Всього	X	X	X	X	X	X	X	X	
1.3	пасовища									
1.3.1 ⁴			..	-	..	-		-		-
1.3.0	Всього	X	X	X	X	X	X	X	X	
1.4	багаторічні насадження									
1.4.1 ⁴			..	-	..	-		-		-
1.4.0	Всього	X	X	X	X	X	X	X	X	
2	Землі водного фонду									
2.1.1 ⁴			..	-	..	-		-		-
2.0	Всього	X	X	X	X	X	X	X	X	

17.02.2023
(дата подання)

Керівник / фізична особа - підприсмець або уповноважена особа

(підпис)

Олександр
ПИЛИПЕНКО

(власне ім'я та прізвище)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта⁵

2978611152

**Головний бухгалтер або особа, яка відповідає за ведення
бухгалтерського обліку**

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта ⁵

¹ Додаток 1 є невід'ємною частиною податкової декларації.

² Номер зазначається послідовно наростаючим числом від кількості поданих відповідних додатків.

³ "Довідково" - подається виключно фізичними особами - підприємцями - платниками єдиного податку четвертої групи, які вперше подають декларацію з метою визначення ставки єдиного податку на поточний рік протягом 20 календарних днів з дня подання заяви про застосування спрощеної системи оподаткування (підпункт 298.8.1 пункту 298.8 статті 298 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України) (обов'язково вказується арабськими цифрами від 1 до 12 номер календарного місяця та відповідний рік, в якому подано вказану заяву). Також подається платниками єдиного внеску відповідно до пункту 4 частини першої статті 4 Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування" з метою призначення пенсії / матеріального забезпечення, страхових виплат (обов'язково вказується арабськими цифрами від 1 до 12 номер календарного місяця та відповідний рік, в якому подається декларація / в якому настав страховий випадок). В рядку 1 загальної частини податкової декларації обов'язково зазначається три відмітки одночасно "Загальна", "Звітна", "Довідково" ("Загальна нова", "Звітна нова" та "Довідково").

⁴ За потреби кількість рядків 1.1.1, 1.2.1, 1.3.1, 1.4.1 та 2.1 може бути збільшено. При поданні загальної декларації рядки 1.1.1, 1.2.1, 1.3.1, 1.4.1 та 2.1 заповнюються одним рядком по одному коду адміністративно-територіальної одиниці за КАТОТТГ. Залежно від кількості кодів Код адміністративно-територіальної одиниці за КАТОТТГ кількість рядків може бути збільшена.

⁵ Серію (за наявності) та номер паспорта зазначають фізичні особи, які через релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті.

ДОДАТОК Г

J0103805

31475068

Відмітка про одержання
(штамп контролюючого органу, дата, вхідний номер)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства фінансів України

24 листопада 2022 року № 394

(у редакції наказу Міністерства фінансів України від 15 грудня 2022 року № 438)

1	Податкова декларація платника єдиного податку четвертої групи					Порядковий номер за рік ¹			1			
						Тип декларації ²						
						01		Загальна				
						02		Загальна нова				
						03		Уточнююча загальна				
						04	X	Звітна				
						05		Звітна нова				
						06		Уточнююча				
	07		Довідково ³									
на/за	2023	рік	починаючи з ⁴		.		з урахуванням уточнень з ⁵				.	
за		місяць ³										
2	Платник:											
	Фермерське господарство "Шанс" (повне найменування, прізвище, ім'я та по батькові (за наявності) платника податків згідно з реєстраційними документами)											
3	Код за ЄДРПОУ/ реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта ⁶								31475068			
4	Код виду економічної діяльності (КВЕД)								01.11			
5	Код організаційно- правової форми господарювання								110			
6	Податкова адреса						Поштовий індекс			27130		
	Кіровоградська область, Новоукраїнський район, с.Іванівка						Міжміський код					
							Телефон					
	Адреса електронної пошти ⁷ 31475068@ukr.net						Факс ⁷					
7	Найменування контролюючого органу за основним місцем обліку платника											
	1114 НОВОУКРАЇНЬСКА ДПІ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ДПС У КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ											
8	Найменування контролюючого органу за місцем розташування земельної(их) ділянки(ок), до якого подається декларація ⁸											
	1114 НОВОУКРАЇНЬСКА ДПІ ГОЛОВНОГО УПРАВЛІННЯ ДПС У КІРОВОГРАДСЬКІЙ ОБЛАСТІ											
9	Код адміністративно- територіальної одиниці за місцем розташування земельної(их) ділянки(ок) за КАТОТТГ ⁹						UA35060210000019042					

Одиниця виміру: гектари - з чотирма десятковими знаками,
гривні - з двома десятковими знаками

№ з/п	Категорія земель	Площа земельної ділянки ¹⁰	Нормативна грошова оцінка одиниці площі земельної ділянки	Ставка податку (% до нормативної грошової оцінки земельної ділянки)	Річна сума податку (к. 3 х к. 4 х к. 5 / 100)	I квартал	II квартал	III квартал	VI квартал
						графа 6 х 10 / 100 / (кількість календарних днів у кварталі) х (кількість календарних днів користування та/або володіння землею) ¹¹		к. 6 х 50 / 100 / (кількість календарних днів у кварталі) х (кількість календарних днів користування та/або володіння землею) ¹¹	к. 6 х 30 / 100 / (кількість календарних днів у кварталі) х (кількість календарних днів користування та/або володіння землею) ¹⁷
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Землі сільськогосподарського призначення (сільськогосподарські угіддя, у тому числі для сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві (вироскуванні) та переробці продукції рослинництва на закритому ґрунті)								
1 ¹²	Рілля, всього								
1.1.1 ¹²		6.5517	38308.64	0.95	2384.37	238.44	238.44	1192.19	715.30
1.1.2 ¹²		6.7518	33687.87	0.95	2160.81	216.08	216.08	1080.41	648.24
1.1.3 ¹²		6.7085	35093.23	0.95	2236.52	223.65	223.65	1118.26	670.96
1.1.4 ¹²		5.2201	39032.17	0.95	1935.64	193.56	193.56	967.82	580.70
1.2 ¹²	Сіножаті, всього								
12.1 ¹²									
1.3 ¹²	Пасовища, всього								
1.3.1 ¹²									
1.4 ¹²	Багаторічні насадження, всього								
1.4.1 ¹²									
2 ¹²	Землі водного фонду, всього								
2.1 ¹²									
3	Нараховано на 2023 рік, усього (сума р. 1, 2 граф 7 - 10)				8717.34	871.73	871.73	4358.68	2615.20
4	Позитивне значення різниці між сумою загального мінімального податкового зобов'язання та загальною сумою сплачених податків, зборів, платежів та витрат на оренду земельних ділянок (р. 4 графи 3 розділу II додатку 3)*					24243.27	X	X	X
5	Загальні податкові зобов'язання з єдиного податку (сума р. 3, 4 граф 6 - 10)					25115.00	871.73	4358.68	2615.20
6 ¹³	Нараховано на - рік за даними раніше поданої декларації (р. 5 декларації, що уточнюється)								
7 ¹³	Нараховано до збільшення податкового зобов'язання на - рік на періоди, за якими не настав термін сплати (позитивне значення (р. 5 - р.6)								
8 ¹³	Нараховано до зменшення податкового зобов'язання на - рік на періоди, за якими не настав термін сплати (позитивне значення (р. 6 - р. 5)								
9 ¹³	Розмір заниження податкового зобов'язання минулих податкових періодів або періодів поточного року, за якими минув термін сплати								
10 ¹³	Розмір завищення податкового зобов'язання минулих податкових періодів або періодів поточного року, за якими минув термін сплати								
11 ¹⁵	Сума штрафу (графи 7 - 10 р. 9 х 3 % або 5 %)								
12 ¹⁴	Сума пені								
13	Сума податкового зобов'язання у розмірі 25 відсотків річної суми податку відповідно до підпункту 298.8.7 пункту 298.8 статті 298 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України (р. 5 графи 6 х 25 %)**								

* - Платник єдиного податку четвертої групи зобов'язаний збільшити визначену в податковій декларації за наступний за звітним податковий (звітний) рік суму єдиного податку, що підлягає сплаті до бюджету, на суму позитивного значення різниці між сумою загального мінімального податкового зобов'язання та загальною сумою сплачених податків, зборів, платежів та витрат на оренду земельних ділянок. Сума такого збільшення розподіляється між відповідними місцевими бюджетами та перераховується пропорційно частці земельних ділянок сільськогосподарського призначення, розташованих на території відповідної територіальної громади, у загальній площі таких земельних ділянок, власником або користувачем яких є платник податку (абзаци другий, третій пункту 297.1.7 статті 297.1 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України).

** - Платники єдиного податку четвертої групи можуть самостійно перейти на застосування ставки єдиного податку, визначеної для платників єдиного податку іншої групи, або відмовитися від спрощеної системи оподаткування у зв'язку з переходом на сплату інших податків і зборів, визначених Податковим кодексом України, за умови сплати податку за поточний рік у розмірі, що розраховується виходячи з 25 відсотків річної суми податку за кожний квартал, протягом якого платник перебував на четвертій групі платників єдиного податку (підпункт 298.8.7 пункту 298.8 статті 298 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України).

Пояснення (розкриття) окремих результатів фінансово- господарської діяльності	на		арк.
Доповнення до Податкової декларації (заповнюється і додається відповідно до пункту 46.4 статті 46 глави 2 розділу II Податкового кодексу України)	на		арк.
№ з/п	Зміст доповнення		
1			

До декларації додаються:

1	Додаток 1 "Відомості про наявність земельних ділянок"	X
2	Додаток 2 "Відомості про суми нарахованого доходу застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску" ¹⁵	
3	Додаток 3 "Розрахунок загального мінімального податкового зобов’язання за податковий (звітний) рік" ¹⁶	X
4	Розрахунок частки сільськогосподарського товаровиробництва ¹⁷	X

Інформація, наведена в декларації, є достовірною.

Дата заповнення декларації (дд.мм.рррр)

17.02.2023

Керівник / фізична особа - підприсмець або уповноважена особа

Олександр ПИЛИПЕНКО

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта ⁶

2978611152

Головний бухгалтер або особа, яка відповідає за ведення бухгалтерського обліку

(підпис)

(власне ім'я та прізвище)

Реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія (за наявності) та номер паспорта ⁶

Ця частина декларації заповнюється посадовими особами контролюючого органу

Відмітка про внесення даних до електронної бази податкової звітності	"__" ____20__ року
(підпис, власне ім'я та прізвище посадової особи контролюючого органу)	
За результатами камеральної перевірки розрахунку (потрібне позначити):	
порушень (помилко) не виявлено/складено акт від "__" ____20__ року № ____	
"__" ____20__ року	
(підпис, власне ім'я та прізвище посадової особи контролюючого органу)	

¹ Платником зазначається номер (послідовно наростаючим числом від кількості поданих відповідних податкових декларацій).

² Для фізичних осіб- підприємців – платників єдиного податку четвертої групи передбачено:

– вперше подання декларації з метою визначення ставки єдиного податку на поточний рік з обов’язковим зазначенням в рядку 1 загальної частини податкової декларації трьох відміток одночасно «"Загальна", "Звітна", "Довідково"» («"Загальна нова", "Звітна нова" та "Довідково"») – протягом 20 календарних днів з дня подання заяви про застосування спрощеної системи оподаткування (пп. 298.8.1 п. 298.8 ст. 298 Податкового кодексу України (далі – Кодексу)). При цьому податкова декларація з відмітками «"Загальна", "Звітна", "Довідково"» («"Загальна нова", "Звітна нова" та "Довідково"») подається з Додатком 1, який є невід’ємною частиною податкової декларації. Додаток 2 для ФОП, які вперше подають податкову декларацію, не подається.

– подання декларації за підсумками звітного (податкового) періоду з обов’язковим зазначенням в рядку 1 загальної частини податкової декларації двох відміток одночасно «"Загальна", "Звітна"» («"Загальна нова", "Звітна нова"») не пізніше 20 лютого поточного року (п. 294.1 ст. 294 та пп. 295.9.1 п.295.9 ст. 295 Кодексу) з визначенням податкових зобов’язань по єдиному податку та зобов’язань по єдиному внеску за податковий (звітний) період та з розрахунком ставок по єдиному податку на поточний рік. При цьому така податкова декларація подається з Додатком 1 та з Додатком 2 відповідно до ст. 4 Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування", які є невід’ємною частиною податкової декларації.

Для юридичних осіб при поданні загальної, загальної нової або уточнюючої загальної податкової декларації у рядку 1 загальної частини податкової декларації зазначаються одночасно дві відмітки: "Загальна" та "Звітна" / "Загальна нова" та "Звітна нова" – при поданні загальної / загальної нової податкової декларації; "Уточнююча загальна" та "Уточнююча" – при поданні уточнюючої загальної податкової декларації.

³ Довідково" - подається виключно фізичними особами - підприємцями - платниками єдиного податку четвертої групи, які вперше подають декларацію з метою визначення ставки єдиного податку на поточний рік протягом 20 календарних днів з дня подання заяви про застосування спрощеної системи оподаткування (підпункт 298.8.1 пункту 298.8 статті 298 глави 1 розділу XIV Податкового кодексу України) (обов’язково вказується арабськими цифрами від 1 до 12 номер календарного місяця та відповідний рік, в якому подано вказану заяву). Також подається платниками єдиного внеску відповідно до пункту 4 частини першої статті 4 Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування" з метою призначення пенсії / матеріального забезпечення, страхових виплат (обов’язково вказується арабськими цифрами від 1 до 12 номер календарного місяця та відповідний рік, в якому подається декларація/ в якому настав страховий випадок). В рядку 1 загальної частини податкової декларації обов’язково зазначається три відмітки одночасно «"Загальна", "Звітна", "Довідково"» («"Загальна нова", "Звітна нова" та "Довідково"»).

⁴ Заповнюється у разі подання податкової декларації за нові земельні ділянки (починаючи з /число/місяць/).

⁵ Заповнюється у разі уточнення податкових зобов’язань (з урахуванням уточнень з /число/місяць/).

⁶ Серію (за наявності) та номер паспорта зазначають фізичні особи, які через релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті.

⁷ Заповнюється за бажанням платника.

⁸ При поданні загальної, загальної нової або уточнюючої загальної податкової декларації колонка заповнюється за бажанням платника.

⁹ Зазначається код адміністративно- територіальної одиниці, визначений за Кодифікатора адміністративно- територіальних одиниць та територій територіальних громад (КАТОТТГ), затвердженим наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 26 листопада 2020 року №290 (у редакції наказу Міністерства розвитку громад та територій України від 12 січня 2021 року № 3) за місцем розташування земельної(их) ділянки(ок) до якої подається податкова декларація При поданні загальної, нової загальної або уточнюючої загальної податкової декларації заповнюється код адміністративно- територіальної одиниці за місцезнаходженням платника за КАТОТТГ (основним місцем обліку).

¹⁰ Показники колонки 3 податкової декларації мають дорівнювати показникам рядків 1.1.0, 1.2.0, 1.3.0, 1.4.0, 2.0 колонки 11 Додатка 1 до цієї податкової декларації.

¹¹ При зміні протягом року об’єкта оподаткування, нормативної грошової оцінки земельної ділянки, ставок податку показники в колонках 7 - 10 заповнюються (із застосуванням формул за відповідними колонками) з дня календарного місяця, у якому починають, та/або до дня календарного місяця, у якому припиняють діяти вказані зміни.

¹² Заповнюється одним рядком щодо всіх земельних ділянках за одним кодом органу місцевого самоврядування за КОАТУУ. За потреби (у разі наявності земельних ділянок за одним кодом органу місцевого самоврядування за КОАТУУ з різною нормативною грошовою оцінкою) кількість рядків 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 та 2 може бути збільшено.

¹³ Рядки 6 - 11/16.1 - 16.6 та пояснення заповнюються у разі уточнення податкових зобов’язань. Сума штрафів (рядок 11/16.5) нараховується платником самостійно відповідно до підпункту "а" або "б" пункту 50.1 статті 50 глави 2 розділу II Податкового кодексу України.

¹⁴ Сума пені (рядок 12/16.6) нараховується платником самостійно відповідно до підпункту 129.1.3 пункту 129.1 та абзачу третього пункту 129.4 статті 129 глави 12 розділу II Податкового кодексу України

¹⁵ Додаток 2 подається та заповнюється виключно фізичними особами - підприємцями - платниками єдиного податку четвертої групи, які створили фермерське господарство, зареєстроване відповідно до Закону України "Про фермерське господарство", та які є платниками єдиного внеску відповідно до пункту 4 частини першої статті 4 Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування". Додаток 2 не подається та не заповнюється зазначеними платниками, за умови дотримання ними вимог, визначених частинами четвертою та шостою статті 4 Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування", що дають право на звільнення таких осіб від сплати за себе єдиного внеску. Такі особи можуть подавати Додаток 2 виключно за умови їх добровільної участі у системі загальнообов’язкового державного соціального страхування.